

ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਰਾਇਸ਼

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ)

www.pardestimes.com
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ pardestimes

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੋਜ਼ਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

VOL- 17 No. 424 May 31, 2023

E-mail : info@pardestimes.com

Ph 510-938-7771, 510-516-3536

ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ 'ਚ ਉਠੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਾਟੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ (ਬਿਊਰੋ) - ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਾਟੇ ਪਲੱਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ

31 ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਨਾਟੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਸਟ੍ਰੋਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਜਾਪਾਨ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨੋਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਹਿਯੋਗ ਸਮਝੌਤੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਟੇ ਪਲੱਸ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿੱਬੈਸ ਅਥਾਰਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (ਯਾਇਓ) ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਾਟੇ ਪਲੱਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰੋ ਖੰਨਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਬੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਸੈਂਟਾ ਕਲਾਰਾ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ

ਸੈਂਟਾ ਕਲਾਰਾ - ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਤੋਂ ਇੱਲੀ ਤੋਂ ਸਾਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਸਟੈਨਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੇ ਤਾਮਿਲ, ਤੇਲਗੂ, ਮਲਿਆਲਮ, ਤੇਲੁਗਾ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠਕਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਇਸੇ ਅਧੀਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸ਼ਾਮੀ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ 1500 ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਿੱਤਿਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਤਾਮਿਲ, ਤੇਲਗੂ, ਮਲਿਆਲਮ, ਤੇਲੁਗਾ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਸ਼ੋਆ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਮੰਦਕਾਗਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਪਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਸੀ) ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਈ ਵਾਰ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। 'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਮੀਡੀਆ (ਅਖਬਾਰਾਂ, ਟੀ. ਵੀ., ਰਸਾਲਿਆਂ) ਨੂੰ ਮੋਹਰਲੀ ਕਤਾਰਾਂ ਚੰਭਣ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਅੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ 'ਚ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ, ਪ੍ਰੈਸ਼ੀਡੈਂਟ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਵਰਸੀਜ਼ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਸ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਪ੍ਰੈਸ਼ੀਡੈਂਟ ਵੈਸਟ ਕੋਸਟ (ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ), ਸ. ਗੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ, ਸੰਦੀਪ ਜੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਾਂਗਰਸ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ, ਡਾ. ਹਰਮੇਸ ਕੁਮਾਰ (ਸਾਈਕਲੋਜਿਸਟ), ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਸੈਮ ਪੈਟਰੋਡਾ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਹਨ,

ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਪਾਈ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੇ ਗਲਤ ਨਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ ਤੇ ਸ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਜੀਓ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹੈ ਤੇ 6 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੇ ਇੱਥੇ ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ।

- ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ.

MACHINIST WANTED

ਮਸ਼ੀਨਿਸਟ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Set Up, Programmer and Operators are all required with experience for

LATHE MACHINE, MILLING MACHINE & CNC MACHINES

Apply as Walk In, Email or telephone
(510) 585-5848
Systematic Inc.
33372 Dowe Ave,
Union City, CA
Info@systematicinc.com

Joshi Law Firm
Attorneys at Law ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਈ

www.joshilawfirm.com info@joshilawfirm.com

ਇਮੀਗੇਸ਼ਨ ਡਿਪੋਰਟਸ਼ਨ ਅਸਾਈਲਮ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸਿਪ ਗਰੀਵਾਂ ਕਾਰਡ ਫੈਮਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਆਹ ਦੇ	ਆਧਾਰ ਤੇ ਗਰੀਵਾਂ ਕਾਰਡ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ ਭੱਤਾ ਜਾਂ ਖਰਚਾ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖਰਚਾ	ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਭੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖਰਚਾ
---	---	---

(559) 312-0083 (O) (888) 630-1230 (F)
516 W. SHAW AVE STE 200 FRESNO, CA 93704

Certified Insurance Agent

Global Green
INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸੋਰੇਂਸ ਕਰਵਾਉਣ
ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਗੁਰਦਾਵਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
510-487-1000
Agent License# OC70672
mann@ggiaba.com www.ggiaba.com

Mann Insurance Brokers Inc.
32146 Alvarado Blvd, Union City, CA 94587

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਈ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ

ਗਿਲਜੀ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ,
ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ
ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਢਲ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੱਤਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੱਤਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟ ਦੱਤਰ

3155 Kearney Street Fremont, CA 94538
510-657-6444

37-18-73rd St. Ste 401 Jackson Height, NY 11372
718-533-8444

2945 W. Capitol Ave. West Sacramento CA 95691
916-372-4448

See me today and get the discounts and service you deserve

Gurbinder S Mavi
Insurance Lic# OF22244
Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040

Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com

STATE FARM
INSURANCE

Allstate You're in good hands.
Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501
~ Auto ~ Home ~ Life ~ Health ~ Business ~ Commercial
PH.(510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490

30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

Raj Budwal
(Investment and Financial Advisor)
408-972-8000,
408-835-0202 (Cell)
Budwal and Associates
329 Piercy Road, San Jose, CA 95138
8350202@gmail.com

'ਸੇਂਗੋਲ' ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਹੈ ਵਿਵਾਦ

ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਜੈ ਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ, ਸੀ ਰਾਜਾਗਪਾਲਾਚਾਰੀ ਅਤੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਸੇਂਗੋਲ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਚਿਨ੍ਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੌਰੀ 28 ਮਈ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨਗੇ। ਨਵੇਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਵਿੱਚ 'ਸੇਂਗੋਲ' ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨੇ ਬੁਧਵਾਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪੰਚਪਾਂਤੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ 14 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਤਮਿਲ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸੇਂਗੋਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਉਜ਼ੀਅਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸੇਂਗੋਲ ਮਿਉਜ਼ੀਅਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਮਿਟ ਦੀ ਫਿਲਮ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਜੈ ਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਟਵੀਟ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸੇਂਗੋਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤ ਸਾਧਨ ਲਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਤੋਤਨ-ਮਰੋਤਨ ਆਏ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦ੍ਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਜੈ ਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੇਂਗੋਲ ਨੂੰ ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਾਇਸਰਾਈ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ, ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਸੀ ਰਾਜਾਗਪਾਲਾਚਾਰੀ ਅਤੇ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੱਤਾ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਝੂਠੇ ਹਨ।

ਸੇਂਗੋਲ ਅਤੇ ਚੇਲ ਸਾਮਰਾਜ

ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਦੇ ਹੋਏ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੇਂਗੋਲ ਤਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਬਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੇਂਗੋਲ ਚੇਲ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਤੇ ਨੰਦੀ ਵੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼, ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨ, ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਪਰ ਨਹਿਰੂ ਉਲੜਣ 'ਚ ਸਨ। ਫਿਰ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਸੀ। ਰਾਜਾਗਪਾਲਾਚਾਰੀ ਨਾਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, "ਰਾਜਾਗਪਾਲਾਚਾਰੀ ਨੇ ਕਈ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੇਂਗੋਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੋਂ ਸੇਂਗੋਲ ਰਾਹੀਂ ਸੱਤਾ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਚਿੰਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

"ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਰਾਜ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੇਂਗੋਲ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਨੰਦੀ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਠਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਸਭਿਆਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਇਹ ਚੇਲ ਸਾਮਰਾਜ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।" ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸੇਂਗੋਲ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪਤਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਫਿਰ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਦਾ ਦਿਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ।" ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸੇਂਗੋਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਪਹਿਤਰ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।" "ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਨਵੇਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੌਰੀ ਨਾਡੂ ਤੋਂ ਆਏ ਸੇਂਗੋਲ ਨੂੰ ਅਧੀਨਮ (ਮਠ) ਤੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਸੀਟ ਦੇ ਨੇਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਗੇ।"

ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 79 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਸਦ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਦੋ ਸਦਨ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 79 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਦੇ ਹੋਏ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸੰਸਦ ਦਾ ਅਨਿਖਤਵਾਂ ਅੰਗ ਵੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਰਮੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਵੇਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਅੱਗੇ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਜਦੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਆਤਮਾ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।"

ਸੰਸਦ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਰਾਣੀ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ

ਨਵੇਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਗਲ ਤੱਕ ਖੋਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਸੰਸਦ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਦੀ ਲੱਤ ਕਿਉਂ ਪਈ, ਕਿਸ ਨੇ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਕੀ ਪੁਰਾਣੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ?

ਨਵੀਂ ਸੰਸਦ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ?

ਨਵੇਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸੈਂਟਰਲ ਵਿਸਟਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਰਾਜਪਥ ਦੇ ਨੇਤੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਵਿਸਟਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੈ ਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੇਂਗੋਲ ਨੂੰ ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਾਇਸਰਾਈ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ, ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਸੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਰਮੂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਮਿਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ- ਕਰੀਬ 100 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਬਣਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਸੀਸਮਿਕ ਜੋਨ-2 ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਚਾਰ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਘੱਟ ਜਗ੍ਹਾ - ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੈਂਕੈਟਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ ਜੋ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲਾਗਤਾਰ ਵੱਧਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਭੀੜ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਸੰਸਦ ਕਿੰਨੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ?

ਸੰਸਦ ਦੀ ਲੋੜ ਸਭਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਡੀ ਮੌਰ ਦ

ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਮਰਹੂਮ ਡਾ. ਗੁਰੂਮੇਲ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਫਰਜਨੇ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਹੁਸਨ ਲੜਾਓਾ ਬੰਗਾ) - ਉਥੋਂ ਲੇਖਕ, ਚਿੱਤਰ, ਸ਼ਾਇਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਮਰਹੂਮ ਡਾ ਗੁਰੂਮੇਲ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ "ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ" ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਤੇ ਫਰਜਨੇ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਇਰ, ਲੇਖਕ, ਸਹਿਤਕਾਰ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਿੱਥੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋਇਆ, ਓਥੇ ਗਾਇਕ ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਐਸੇ ਸੁਰ ਲਾਏ ਕਿ ਹਰ-ਕੋਈ ਅਸ ਅਸ ਕਰ ਉਠਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸ਼ਾਇਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਘੀ ਜੀ ਆਇਆ ਆਖਕੇ ਕੀਤੀ, ਉਪਰੰਤ ਕਰਨਲ ਹਰਦੇਵ ਸਿੱਧ ਗਿੱਲ ਨੇ ਬੋਲਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ। ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੱਧੂ ਇੱਕ ਬਹੁਧੇਖੀ ਸਖਮੀਅਤ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਫਰਜਨੇ ਸਟੇਟ ਪੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸ਼ਾਇਰੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਕੁਝ ਕੁ ਵਾਰਤਿਕ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦਾ

ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਪਵਾਈ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਕਰਮ ਸਿੱਧ ਮਾਨ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇੰਡੋ ਅਸੈਰਕਿਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਅਤੇ ਇੰਡੋ ਯੂ.ਐਸ. ਐਸੈਸ਼ੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਡਾ। ਹਰਪ੍ਰੇਸ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦਲਜੀਤ ਰਿਆਤ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨੀਲਮ ਲਾਜ ਸੈਣੀ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਦਿਆਲ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੱਧ ਸੰਧੂ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੱਧ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਫੇਸੀ, ਜਗਜੀਤ ਨੈਸ਼ਨਰਬੀ, ਅਸਰਫ ਗਿੱਲ, ਅਵਤਾਰਾ ਗੋਦਾਰਾ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ, ਸਾਧੂ ਸਿੱਧ ਸੰਘਾ, ਪ੍ਰੀਤ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਜੀਤ ਚੁੰਗਾਵਾ, ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧ, ਅਰਜਨ ਸਿੱਧ ਜੋਸ਼ਨ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ ਜਿਕਰਯੋਗ ਹਨ।

ਯੂਧ ਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਸ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੱਧ ਦੀ ਯਾਦ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ

ਸ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੱਧ ਸੁਚ ਵੱਲੋਂ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੱਧ ਸੂਚ ਜੀ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਅੰਤ 'ਚ ਭਾਰਤ ਗਏ ਸੀ, ਉਥੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੂਨ 16, 2023 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ 18 ਜੂਨ, 2023 ਨੂੰ ਸਵਰੇ 11 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਰਸਾਂਭਿਨ ਕੀਰਤਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਲੰਗਰ ਅੜ੍ਹਟ ਵਰਤੇਗਾ।

ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਟੈਪਲ ਜੋ ਕਿ ਬੋਂਗ ਰੋਡ ਪ੍ਰਾਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਹੈ, ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਦੋਸਤ-ਪਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੀ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੱਧ ਸੂਚ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ 530-713-0205 'ਤੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੱਧ ਸੂਚ (ਪੁੱਤਰ) ਨਾਲ 510-302-7510 'ਤੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

To buy Home, business or any kind of property
Please consult before finalizing
your deal or decision

To get polite
and best service
call

**Gurjeet
Rai**

DRE 02149422

408-802-5303

Address -
2221 Oakland Road ,
Suite 268 San Jose 95131

ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੀ ਤਗਮੇ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਕੀਤੀ ਰਹੀ

ਹਰਿਦੁਆਰ - ਭਾਰਤੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਿਜ ਭੁਸ਼ਣ ਸਰਨ ਸਿੱਧ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਵੱਲ ਮਾਰਚ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਲੀਸ ਵੱਲ ਕੀਤੀ ਵਧੀਕੀ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਤਗਮੇ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਜਲ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰਿ ਕੀ ਪੌੜੀ ਪੁੱਜੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਖਾਪ ਤੇ ਨਹੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਸਣੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦਖਲ ਮਗਰੋਂ ਐਨ ਆਖਰੀ ਮੌਕੇ ਆਪਣੀ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਨੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਤਗਮੇ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲਏ। ਟਿਕੈਤ ਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੰਗਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪੰਜ ਦਿਨ ਦਾ ਅਲਟੀਮੇਟ ਦਿਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨਕਾਮ ਰਹੀ ਤਾਂ ਉਹ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਤਗਮੇ ਜਲਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਸੰਤਰ ਮੰਤਰ ਤੇ ਲੱਗ ਧਰਨੇ ਦੀ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਜ਼ਰਗ ਪੂਨੀਆ, ਸਾਕਸੀ ਮਲਿਕ ਤੇ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਾਟ ਅੱਜ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਉਲੰਪਿਕ ਤਗਮਿਆਂ ਸਣੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਮੈਡਲ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਜਲਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਰ-

ਈਂਡ ਦੇ ਹਰਿਦੁਆਰ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿੱਢਾ ਲੋਕ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸਾਕਸੀ, ਵਿਨੇਸ਼ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਪਾਂ 'ਚੋਂ ਹੈਂਤੂ ਪੂੱਛਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਹਰਿ ਕੀ ਪੌੜੀ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ 20 ਮਿੰਟ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੌਨ ਧਰਨ ਕੀਤਾ। ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ। ਬਜ਼ਰੀਗ ਪੂਨੀਆ 40 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਉਥੇ ਪੁੱਜਾ। ਵਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਪਤੀ ਸੋਮਬੀਰ ਰਾਠੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਵੱਲੋਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਜਿੱਤਿਆ ਤਗਮਾ ਫ਼ਿਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਕਸੀ ਹੱਥ 2016 ਵਿੱਚ ਰੀਓ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਜਿੱਤਿਆ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਸੀ। ਉੱਜ ਇਸ ਪੂਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੇ 1960 ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ ਮੁੱਕੇਬਾਜ ਮੁੰਬੰਦ ਅਲੀ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਨਸਲੀ ਵਿਡਕਰੇ ਲਿਲਾਵਾਂ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਓਹੀਓ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਉਲੰਪਿਕ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਖਾਪਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਮਗਰੋਂ ਪਹਿਲਵਾਨ ਗੰਗਾ ਕੰਢੇ ਪੈਂਧੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੈਠਣ ਮਗਰੋਂ ਉਥੇ ਮੁੜ ਗਏ।

SINGH WORLD travel

Lycamobile
Call the world for less

ria Money Transfer

AIRPORT DROP OFF AND PICKUP AVAILABLE
Money Transfer @ Special Rates
India and Pakistan!!!
Cell Phone Activation & Recharge Services

ਏਅਰਹੋਰਟ ਤੇ ਜਾਣ-ਆਉਣ ਲਈ ਗੱਡੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

SINGH WORLD TRAVEL
PH. 530-443-4865

Email: Info@singhworldtravel.com

1248 Franklin Ave. #A
Yuba City CA, 95991

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸ਼ਾਂਤੀ

ਅਜਕਲੁ ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤਾਂ ਜਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਵਧਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਰਾਨ-ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੀਨ ਅਤੇ ਤਾਈਵਾਨ ਦਾ ਝਗੜਾ ਗਰਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਗੁਟਬੰਦੀ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ, ਇਹ ਤੀਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਭੈਅ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਲਈ ਮਨੁਖ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਵਾਦੀ ਸੋਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਕਤਵਰ ਮੁਲਕ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮੁਲਕ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਾਕਤਵਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਗੁਟਬੰਦੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਛਿੜ ਗਈ। ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਅੱਧ ਰੂਸ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲੰਘ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸਰਦ ਜੰਗ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਸਮਾਜ ਜੰਗ ਦੇ ਲਈ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੀਨ ਅਤੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇਹ ਮੁਲਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜੰਗ ਨੂੰ ਦਰੁੱਸਤ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਰਾਕ, ਲਿਬੀਆ ਜੰਗ ਨੂੰ ਦਰੁੱਸਤ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਹੀ ਤਰੀਕਾ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਚੀਨ ਤਾਈਵਾਨ ਤੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਇਹੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਮਾਮ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਕ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਚੀਨ ਪੂਰਬ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੀਨੀ ਦਾਦਾਗਿਰੀ ਨੂੰ ਸਖਤ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਰਾਸਤ ਜ਼ਰੂਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਤਾਕਤਵਰ ਕਰੋ ਕਿ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਅੱਖ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਾ ਦੇਖੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤਾਕਤਵਰ ਨਾਲ ਸੰਧੀ/ਸਮਝੌਤਾ ਕਰੋ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਓ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸੇ ਨੀਤੀ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Ranjit Kandola ,Managing Editor
email-Kandola@macloans.net

Buta Ram joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Sanjeev Garg Kali, Reporter Malwa Area, 96713-53789

RAJ BUDWAL
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਚਿੱਤਾ ਵਪਾਉਂਦਾ ਅਮਰੀਕੀ ਕਰਜ਼ਾ ਸੰਕਟ

ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜੀ-7 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਮੇਲਨ ਕਈ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਰਿਹਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਅਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਇਂਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਵਰਗੇ ਅੱਠ ਅਸਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਰੂਸ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਆਪਣੀ ਭੂਮੀਕਾ ਦੀ ਵਜੂਨ ਨਾਲ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਹੇ।

ਰੂਸ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਜੂਨ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਢਾਈ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਜਦਕਿ ਚੀਨ ਆਪਣੀ ਹੈਂਕੰਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੀ ਵਜੂਨ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਾਈਵਾਨੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਹਿਮਾਕਤ ਵੀ ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਉਕਤ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਹੈਰਾਨ-ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ ਹੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਰਜ਼ਾ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਆਏ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਾਇਡਨ ਨਾਲ ਉਸ ਮੁੜੋਂ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪੂਰੇ ਮੁਹਾੰਦਰੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਸੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਹੱਦ ਸੰਕਟ ਦਾ ਮੁੰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਇਡਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੋਹਰਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਵਾਡ ਦੇ

ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਪਸ ਅਮਰੀਕਾ ਪਰਤਣਾ ਪਿਆ। ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੱਦ ਸੰਕਟ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਲਿਬਨਾਨ ਵਰਗ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਅਨੁਸਾਸਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਤੈਅ ਵਿਸਥਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਦੋ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਹਨ ਜਿਥੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਹੱਦ ਸੰਸਦ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਡੈਨਮਾਰਕ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਆਤਮਿਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਲਗਭਗ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵਿਸਥਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਦ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲਈ ਬੱਧ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਕੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਲੈ ਸਕਣ। ਬਜਟ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਬਜਟ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਮਦਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਸਥਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੱਲ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕੌਮੀ ਹੱਦ ਕਿਨੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਸੰਸਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸਥਾ ਡੈਨਮਾਰਕ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅੜਚਨ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਬਿਨੋਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਕੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੈ।

ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੱਦ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਦ ਉਸ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਬੋੜੀ ਪੇਚੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਾਹੁਮਤ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਵੇ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਾਇਡਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿਖਿਆ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਗੱਡੀਆਂ 'ਤੇ ਸਬਸਿਤੀ ਵਰਗੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਲਈ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚ 1500 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਬਾਇਡਨ ਸਰਕਾਰ ਲਗਪਗ 4800 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕੁੱਲ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਕਿਉਂਕਿ ਲਗਪਗ 6500 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ 4800 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰ

ਕੋਣ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ?

ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਅਰਜਨਠੀਨਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਤਰੀ ਸਰਜੀਓ ਮਾਸਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਕ ਹੁਣ ਚੀਨ ਤੋਂ ਦਰਮਦ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸੜਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਚੀਨੀ ਯੂਆਨ ਵਿਚ ਕਰੇਗਾ। ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਉਂਡੀ ਅਰਬ ਦੇ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਬਰਿਕਸ (ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਰੂਸ, ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ) ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਸੀ ਵਪਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਫੂਟੀਟ ਹਾਊਸ (ਅਮਰੀਕਾ) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਰਥ ਸਾਸਤਰੀ ਜੰਸੇਫ ਸਲੀਵਾਨ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਬਰਿਕਸ ਦੇਸ਼ ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਵਪਾਰ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਮੁਦਰਾ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਡਾਲਨ ਦੀ ਸਤਤਾਵਾਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾਲਰ ਭਾਵੇਂ ਅਹਿਮ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਮੁਦਰਾ ਵਜੋਂ ਸਬਾਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 1929-39 ਦੇ ਮੰਦਵਾਡੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਸਬਿਰਤਾ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਅਗੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਢੁਕੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਸਬਿਰਤਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਲਗ ਅਲਗ ਮੰਚਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਾਣਲੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ (ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਤਥਾਹ ਹੋਏ ਅਰਥਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕੇ) 1944 ਵਿਚ 44 ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਈਦਿਆਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਿਉ ਹੈਪਾਨਾਇਰ ਦੇ ਬੈਠਨ ਵੱਡਾ ਵਿਚ ਹੋਟਲ ਮਾਊਂਟ ਵਾਰਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਫੰਡ ਅਤੇ ਆਈਬੀਆਰਡੀ (ਮੌਜੂਦਾ ਨਾਮ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਦਰਸ਼ਾਲ, ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੌਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਯੁੱਧ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੋਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੌਨੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਭੰਡਾਰ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰੰਸੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੈਠਨ ਵੱਡਾ ਦੀ ਬੈਠਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਸੌਨੇ ਦਾ ਬਦਲ ਮੌਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਬਲੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਤੈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਸੌਨੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਡਾਲਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਇਉਂ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਵਜੋਂ ਹੋਰਦਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈ।

1960�ਿਆਂ ਤੱਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਲਿੰਡਨ ਜੋਹਨਸਨ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਘਰੇਲੂ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਵੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵਧੇ ਕਾਰਨ ਭਾਲਰ ਦੀ ਮੰਗ ਵਧ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੁਰੋਪ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਭਾਲਰ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਭਾਲਰ ਦੀ ਛਾਪਾਈ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਕਮੀ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। 70ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਮਹਿਨਿਆਤੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਝਾਲੂ ਦੇ ਸੜਲੇ

ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੰਗ ਸੁਰੂ ਕਰ ਇਤੀ। ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਕਸ਼ਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਡੀ-ਲਿੰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਅਮਰੀਕਾ ਡਾਲਰ ਅਣ-ਐਲਾਨੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਫੰਡ (ਗਲੋਬਲ ਵਿਤੀ ਸਥਿਰਤਾ ਰਿਪੋਰਟ-2022) ਦੇ ਅੰਕਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਵੀ (ਮਾਰਚ 2022 ਤਕ) ਕੁੱਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਭੇਂਡਾਰ ਦਾ ਲਗਭਗ 55% ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2019 ਵਿਚ ਡਾਲਰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਵਿਚ 88 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟ ਮੁਦਰਾ ਸੀ।

ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ
ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਯੁੱਧ ਹੈ। ਯੁੱਧ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ
ਬਰਾਮਦ ਤੇ ਦਰਾਮਦ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਿਆ ਅਤੇ ਹਰ ਪਾਸੇ
ਮਹਿਗਾਈ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।
ਮਹਿਗਾਈ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ
ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਨੇ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ
ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਮੁਦਰਾ 'ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ
ਅਸਰ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ
ਵਿਚ 2022 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਆਜ ਦਰ ਵਧਣ ਕਾਰਨ
ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਪੂੰਜੀ ਉਤੇ ਵੱਧ ਵਿਆਜ ਮਿਲਣ
ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ
ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਕਮੀ ਆਈ, ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬੈਂਕਾਂ ਜਾਂ
ਸਟਾਕ ਮਾਰਕੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਪੂੰਜੀ
ਕਢਾ ਕੇ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਹੁਤ
ਸਾਰੇ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਤਾਂ 2022 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਵਿਆਜ ਦਰ 0% ਤੋਂ 1% ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ।

ਭੁਦ ਨੂੰ ਮਸੀਬਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਖਾਤਰ
ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਮੁਲਕਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਵਿਆਜ ਦਰ
ਵਧਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਉਂ ‘ਅਨੋਖਾ ਮੁਦਰਾ’
ਯੂਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਧਦੀਆਂ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਕਾਰਨ ਨਾ
ਸਿਰਫ਼ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਮੀ
ਆਈ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ
ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਧ ਦਰਾਂ ‘ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ; ਪੁਰਾਣੇ
ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ
ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਰਟ ਅੱਪਸ ਕਾਰੋਬਾਰੀ
ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਕਰਜ਼ੇ ਮੌਤਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮਯਾਬ
ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਾਟੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ
ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੈਕਾਂ ਦੀ ਵੇਖਿਆ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਲ

ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾ ਮੁਝਨ ਕਰਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਗਹਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਡਾਲਰ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਕਾਰਨ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਵਿੱਤੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਗਤ ਦੰਡ ਹਾਲਤ ਸੰਭਾਲਣ ਖਾਤਰ ਹੁਣ ਡਾਲਰ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਦਰਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ
ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਦਲ ਮੰਨ ਰਹੇ
ਹਨ। 2021 ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ 455 ਟਲ
ਸੋਨਾ ਖਰੀਦਿਆ, 2022 ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਖਰੀਦਾਰੀ 1136
ਟਨ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਡਾਲਰ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਹੋਰ
ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।
ਇਸ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਯੂਆਨ ਸਭ ਤੋਂ ਅੰਗੇ ਹੈ।

ਪੀਪਲਜ਼

ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ
ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਬੈਕਾਂ
ਦਿੇਂ। ਹਿੰਦੇਂ।

ਇਹ ਅਰਥਾਤੇ ਸਾਰੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਣਜ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਿਤ
ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲ ਯੂਆਨ ਵਰਤਣ।

ਕਾਮੀ ਸ਼ੋਧ ਕੈਂਟ ਕੇ ਆਪੀ ਸੀਰੀਜ਼।

ਜਿਵੇਂ ਸਟਾਬਕ, ਐਚਐਸਬੀਸੀ, ਜੇਪੀ ਮੋਰਗਨ ਚੇਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਵਿਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਯੂਆਨ ਜਾਂ ਰੈਨਮਿਨਬੀ ਦਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰ-ਬੈਂਕ ਪੇਮੈਂਟ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਯੂਆਨ ਨੂੰ ਸਲ ਡਰਾਇੰਗ ਰਾਈਟਸ ਸੌਂਖਣੇ ਲਈ ਯੂਆਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਲਾਰ, ਯੂਰੋ, ਜੇਨ ਤੇ ਏਗਿੰਗ ਰਾਈਟਸ ਆਪਣੇ ਲਕਿ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਤੇ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਲਡਵਾਈਡ ਇੰਟਰ-ਬੈਂਕ ਸ਼ਨ (ਸਵਿਫਟ) ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਉਂਡ ਅਤੇ ਜਾਪਾਨੀ ਨ ਵੀ ਵੱਡੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੂਸ ਕੇਂਮਾਂਤਰੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਗਲ ਸਬੰਧ ਸੁਧਾਰੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਸਟਟ ਬਕ ਨ ਆਪਣਾ ਇਕਰਪ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੰਜੀ ਦੇ ਵਹਾਂ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਖਾਤਰ ਭਾਰਤੀ ਰੁਪਏ ਦੇ 'ਕੇਂਮਾਂਤਰੀਕਰਨ' ਦੇ ਯਤਨ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। 11 ਜਲਾਈ, 2022 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਨੇ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਅਤੇ ਦਰਾਮਦ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ; ਨਾਲ ਹੀ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੁਦਰਾ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸਹੀ ਪਾਈ ਹੈ ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਾਲੇ ਬਾਂਡ (ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਲਈ) ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਦੁੱਖਲੇ ਵਪਾਰਕ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਹੁਲਤ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਮਾਂਤਰੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿਚ ਵੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇਂਮਾਂਤਰੀਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ ਭਾਵੇਂ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਲਟ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਗਰਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੂਸੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸਰਗੋਈ ਲਾਵਰੋਵ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰੂਸ-ਭਾਰਤ ਵਿਚਾਲੇ ਰੁਪਏ 'ਚ ਵਪਾਰ ਬੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੱਧ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲਰ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਨ, ਲਾਉਸ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਰਕ ਸਮਝੋਤੇ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਕਾਰੋਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਾਡੀ

ਇਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਨੇਟਵਰਕੀਂਦੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਾਪਰੀਆਂ ਤੇ ਰਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਉਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਘਾਟ ਹੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵਰਤ ਹ ਸਕਾ ਸਾਉਂਦਾ
ਉਹ ਚੀਨ ਨਾਲ ਯੁਆਨ
ਪਾਈ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਗਠਨ
ਹੁਣ ਪੁਰਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ
ਦੀ ਅਰਥ ਅਤੇ ਇਰਾਨ
ਨਾਨਾ ਕੇ ਜਿਨਸਾਂ ਵਿਚ

ਦਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਮਰ ਧਦਾ ਹਾ।
ਕੋਈ ਮੁਦਰਾ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇ ਕੇ ਨਵੀਂ
ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੰਸੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਉਣ
ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ
ਨੇ ਡਾਲਰ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਨੂੰ ਢੁੱਡੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ
ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਡਾਲਰ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਦੀ ਘੜੀ
ਵਿਚ ਵਿਚ ਕਤਨ ਕਵਲ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ।

A portrait of Amritsar Singh Saran, an elderly man with glasses and a blue jacket, set against a white background.

ਸਿਆਮ ਸਰਕਾਰ

ਚੀਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਵੈਂਡੀਆਂ ਕੀ ਹੋਵੇ

ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਰੁ ਨਾਲ ਵਾਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ
ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਭੂ-ਰਾਜਸੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਾਫੀ
ਅਪਰਾਧੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਜੀ-7 ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ

ਭੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜੀ-7 ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਨੱਬ ਪਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚੀਨ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਰਵੇਂ ਅਸਟਰ-ਰਸੂਖ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸਿਆਨ ਵਿਚ ਸੌਂਦੇ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਰਹੀਂ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨੂੰ ਸਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਨ ਦਾ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਦੇ ਜੀ-7 ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਉਭਾਰੀ ਗਈ ਚੀਨ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲੀ ਸਫ਼ਾਰਤਕਾਰੀ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੀ ਨਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਤਸਵੀਰ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸੀ।

ਚੀਨ ਨੇ ਰੁਸ ਵੱਲੋਂ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਆਪ ਸਹੇਤੀ ਅੰਕਤ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਰੂਸੀ ਸਦਰ ਵਲਾਈਮੀਰ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਉਦੋਂ ਐਨ ਇਸੇ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਜੁਨ 2022 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਫੇਰੀ ਤਹਿਤ ਤਾਜਿਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ ਪੁੱਜੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਤਾਨ, ਕਜ਼ਾਖਿਸਤਾਨ, ਆਜ਼ਰਬਾਈਜਾਨ ਤੇ ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਛੇਵੇਂ ਕੈਸਪੀਅਨ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉੱਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਇਸ ਥਿੰਡੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਫਿਕਰਮੰਦ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਇਸ

ਸਾਲ ਦੇ ਸੁਰੂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਂਟਨੀ ਬਲਿੰਕਨ ਨੇ ਕਜ਼ਾਖਿਸਤਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਰੂਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਹੀਲੇ-ਵਸੀਲੇ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਵਿਚ ਝੋਕੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਚੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ਿਆ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਚੀਨ ਦੇ ਗੜਬੜਜ਼ਦਾ ਸੁਰੂ ਸਿਨੜਿਆਂਗ ਨਾਲ

ਜਾਨਾ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਉਰਜਾ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਅਹਿਮ ਜ਼ਾਰੀਨੀ ਸਾਧਨ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਰੋਪ ਨਾਲ ਸੜਕ ਰਸਤੇ ਵਿਖਾਰ ਲਈ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਉਡਿਆ ਹੈ। ਚੀਨ ਦਾ ਪੰਜ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਲਗਤਾਰ ਵਧ-ਛੁੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹਤਾ 2022 ਵਿਚ 70 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਕੁੱਲ ਨਿਵੇਸ਼ 15 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਜ਼ਾਖਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਵਪਾਰ 31 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ 1515 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਨਾਲ ਕਿਰਜ਼ਿਸਤਾਨ ਤੇ ਫਿਰ 1112 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਨਾਲ ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ, 918 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਨਾਲ ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ 2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਨਾਲ ਤਾਜਿਕਿਸਤਾਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਵੀ ਖਾਸ ਅਹੀ-ਮੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਘਾਈ ਕੋਆਪਰੇਸ਼ਨ ਆਰਗੋਨਾਈਸ਼ਨ (ਐਸਸੀਓ) ਤਹਿਤ ਦੁ-ਵੱਲਾ ਜਾਂ ਬਹਾਇਰੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਹਣ ਇਸ ਨੂੰ ਚੀਨ ਤੇ ਬਾਕੀ

ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਛੋਟੇ ਗਰੁੱਪ ਤਹਿਤ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸੁੱਕਰਵਾਰ (19 ਮਈ) ਨੂੰ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸੀਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਖਾਕਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਤੱਕ ਬਤਾ ਕੁਝ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 318 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਮਾਲੀ ਇਮਦਾਦ ਅਤੇ ਗਰੰਟਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰਾਂਸ-ਕੈਸਪੀਅਨ (ਕੈਸਪੀਅਨ ਸਾਗਰ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ) ਕੇਮਾਂਤਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਗਲਿਆਰੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਚਿੰਨ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਹਤਾ ਤੁਸੁ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲਾਂਭੇ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ 523 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਕਿਰਾਗਿਜ਼ਸਤਾਨ-ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ-ਚੀਨ ਰੇਲਵੇ ਲਈ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰਕੀ ਤੱਕ ਅਤੇ ਤੁਸੁ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲਾਂਭੇ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਦੀ ਚੀਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸੀਆ ਦੇ ਸਾਡੇ ਭਵਿੱਖ ਸਬੰਧੀ ਚਾਰ-ਨੁਕਾਤੀ ਸੌਚ ਵਿਚ ‘ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਸੁਰੱਖਿਆ’ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਦੱਖਲ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਡਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋਤ ਉਤੇ ਨੂੰ ਉਤਾਰਦੀ ਹੈ। ਚੀਨੀ ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਸਿਨਹੁਆ ਮਤਾਬਕ, “ਸੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਨ ਕੇਂਦਰੀ ਈਸ਼ਿਆਈ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਸਮਰੱਥਾ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਮਦਦ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਇਲਾਕਾਈ ਅਮਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।”

80 ਫੌਜਦੀ ਲੋਕ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਟੀਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿੱਥਦੇ

ਸਿਆਣੇ ਕਿਹਾਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਕ ਐਸਾ ਸਫਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਕਸਾ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਐ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਸਫਰ 'ਤੇ ਹਾਂ? ਜੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਸਫਰ 'ਤੇ ਹਾਂ? ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ ਸਾਡੇ ਸਫਰ ਦਾ ਨਕਸਾ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਨੱਥੇ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਉਹ ਲੋਕ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਤੁਰਦੇ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਸਫਰ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਨਕਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਢਾਲ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਵੀ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕੇਟ ਵਿਸਲੇਟ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ਼ ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਆਰਟਸ ਦੇ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ, ਟੀਵੀ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉਪਰ ਕਲਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਰੋਸੀ ਜਾਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਮਿਟਾਓ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਕੁਝ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਨਸਾਗ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ, ਜਾਨ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਾਡੀ ਦੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਵਾਪਸ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਰੇ ਹੋਏ ਲੇਟਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਾਇਦ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਗੈਰ-ਸਿਹਤਮੰਦ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫਿਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮਦਦ ਕਰੋ।” ਕੇਟ ਦਾ ਇਹ ਕਥਨ ਸਾਡੀ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਫੈਲੀ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣਾ ਬਾਰੇ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਕੌਂਡਾ ਸੱਚ ਹੈ। ਸਾਡੀ

ਦਿਸ਼ਾਹੀਣਤਾ ਦਾ ਮਸਲਾ ਐਨਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ
ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਵੀ ਹਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ
ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਵੇਂ ਨਾਇਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਰੀਲਾਂ
ਬਣਾ ਕੇ ਅਮੀਰ ਬਣਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਜ਼ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਨਹੀਂ।

ਡਾ. ਪਰਮਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣਤਾ ਵਿਚ ਅਥਾਰ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ ਸ੍ਰੋਟੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਸ਼ਾਹੀਣਤਾ ਦੀਆਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ, ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਖਿਕ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਬੁਝਦ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸਰੋਆਮ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਓ ਜਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਓ। ਜੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣਤਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੌਰ

ਦੂਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਸਰਵੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 80% ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਟੀਚਾ ਨਹੀਂ ਮਿਥਦੇ। ਸਿਰਫ਼ ਦੀ ਹੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾੜਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਖਿਆਨਕਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਾਸ ਰਹੇ ਨੇ ਪਰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਬਿਨਾਂ ਸੱਕਲ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਘਾਟਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਾ ਹੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦਿਸਾਹੀਣ ਭੀਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖਤੇ ਹੋਏਂਦੇ।

ਇਹ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ ਭੀਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੀ-ਕੀ ਰੰਗ
ਦਿਖਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਇਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ
ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਕੇ ਟੀਚੇ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਮਕਸਦ ਦੇ ਕੀਤਾ ਜਾ
ਰਿਹਾ ਪਰਵਾਸ ਵੀ ਇਸੇ ਭੀਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਥੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।
ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਡੌਕੀ ਲਾਉਣਾ ਹੀ ਆਖਦਾ ਹਾਂ। ਜਿੱਥੇ ਗੈਰ-
ਕਾਨੂੰਨੀ ਡੌਕੀ ਦੇ ਕਈ ਢੰਗ ਨੇ, ਸਮੁੰਦਰ ਰਾਹੀਂ ਡੌਕੀ,
ਮਾਰੂਬਲ ਜਾਂ ਜੰਗਲ ਰਾਹੀਂ ਡੌਕੀ, ਉਥੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ
'ਤੇ ਜਿਆਦਾ ਲੋਕ ਆਈਲੈਟਸ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰਾਹੀਂ ਡੌਕੀ
ਲਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਐਨੀ ਖ਼ਾਬਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹੁਨ ਦੇ

ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਲਾਂ ਕਿਹੜੇ ਮਾਰਕੇ ਮਾਰ ਲਏ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਚ? ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਮਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਤਾਅ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁੱਚਾ ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਛਮ ਕੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਨੈਟਵਰਕਸ ਉਪਰ “ਗੈਂਟ ਸਮਾਰਟ ਵਿਚ ਮਨੀ” ਨਾਂ ਦੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਜਿਸ 'ਚ ਪੱਛਮੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ
ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਦੇ
ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਅਸੀਂ ਵੀ
ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਹੱਦ ਤਕ ਕੋਰੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਅੰਦਰਾਜੇ ਮੁਤਾਬਕ
ਨਤਿੰਨਵੇਂ ਫੀਸਦੀ ਪਿੰਡਾ 'ਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ
ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਜ਼ਰਾ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ,
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬਜਟ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ? ਸਾਡੀ
ਦਿਸ਼ਾਹੀਣਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਰਗੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ
ਲਿਮਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਟਰੈਕਟਰ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਟਰੈਕਟਰ
ਵੇਚ ਕੇ ਕੁਝੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਸ਼, ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ
ਭਰੋਸੇ ਤੇ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਯਾਦ ਕਰਵਾ
ਸਕੇ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਉੱਗਲੀਮਾਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਲੈ
ਕੇ ਜਾ ਸਕੇ। ਨਿਰਸੰਦੇਖ, ਪੰਜਾਬ ਕੌਲ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ
ਲਈ ਸੀ ਗਰੁ ਗੰਬਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਚੀਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਵਾਂਈਆਂ ਕੀ ਹੋਵੇ

(ਸਫ਼ਾ 5 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਿਚਕਾਰ ਰੇਖਾ ਮਿੱਥੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ
ਖੇਤਰ ਚੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਣ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਲਈ ਇਹ
ਗੱਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਅੱਖੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਫੌਰੀ
ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ
ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ-ਚੀਨ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹਾਲੀਆ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਣਦੀ ਹੈ? 10 ਅਤੇ 11 ਮਈ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜੇਕ ਸਲੀਵਾਨ ਨੇ ਵੀਏਨਾ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਵਾਂਗ ਯੀ ਨਾਲ ਮੁਲਕਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ— ‘ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਚੀਨ ਦੇ ਦੁਵੱਲੇ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਹਿਮ ਮੁੰਦਿਆਂ, ਯੁਕਰੇਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰੁਸੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਜਲਡਮਰੂ ਪਾਰ ਦੇ ਮੁੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉਪਰ ਚੰਗੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਠੋਸ ਤੋਂ ਉਸਾਰੂ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ’। ਚੀਨ ਦੀ ਖੱਬਰ ਏਜੰਸੀ ਸਿਨਹੂਆ ਨੇ ਵੀ ਵਾਰਤਾ ਲਈ ਇਹ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਚੀਨ ਅਮਰੀਕਾ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਅਡਿੱਕੇ ਹਟਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਹਿਰੀ ਨੋਸ ਤੋਂ ਉਸਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ।’

ਇਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਕਾਰ
ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਅੰਤਰ-ਕਿਰਿਆ
ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਮੁਢ ਸੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਹ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ
ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸਟਰਪੱਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੁਰ ਚੌਹਨ ਕੈਰੀ

ਨੂੰ ਚੀਨ ਦਾ ਦੋਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਇੰਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕੈਬਿਨੀਨ ਤਾਈ 25-26 ਮਈ ਨੂੰ ਡਿਲਾਏ ਵਿਖੇ 'ਐਪੈਕ' ਦੇ ਵਪਾਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਵਣਸ ਮੰਤਰੀ ਵਾਂਗ ਵਿਨਤਾਓ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਜੁਨ ਮਹੀਨੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿਚ ਸੰਗਰੀ-ਲਾ ਸੰਵਾਦ ਮੌਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਲਾਇਡ ਆਸਟਿਨ ਵਲੋਂ 'ਆਪਣੇ ਚੀਨੀ ਹਮਰੂਭਾ ਜਨਰਲ ਲੀ ਸ਼ਾਂਗਹੂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਚੀਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਜਸੀ ਫਾਂਦੇ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਈ ਚਿਹੰੇ ਨਵੇਂ ਹਨ। ਚੀਨ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਗਾਂਹ ਕਦਮ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨਵੇਂ ਪਤਾਅ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਉਦੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਜੈਨੇਟ ਯੈਲਨ ਨੇ ਲੰਘੀ 20 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਜੋਹਨ ਹੋਪਕਿਨਜ਼ ਮੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਜਮੀ ਸਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਯੈਲਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਚੀਨ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਖੁਸ਼ਗਲੀ ਨੂੰ ਖਡਰੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁਸ਼ਗਲ ਚੀਨ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਲਾਹੌਰੇਂਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਤੰਦ ਚੀਨ ਨਾਲੋਂ ਤੋਤਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਸਾਡੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਅਲੱਗ ਬਲੱਗ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਭਿਆਨਕ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਣਗੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਵੀ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਕਤੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਯੈਲਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿਸ਼ਕਾਰ

ਇਸ ਵੇਲੇ 750 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਵਧਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਜਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰੋਂ ਦੀ ਸੁਰ ਤੇ ਲਹਿਜਾ ਹੁਣ ਕਾਫ਼ੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਿਛੇ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਤੋਂ 'ਵਾਰਿਸ਼ਨਟਨ' ਤੋਂ ਉਪਜਦੇ ਬਿਰਾਤਾਂ ਦਾ ਲਬੋ-ਲਬਾਬ ਕਾਫ਼ੀ ਤਿੰਖਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਯੈਲਨ ਨੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਉਚ ਤਕਨੀਕੀ ਬਰਾਮਦਾਂ 'ਤੇ ਲਾਈਆਂ ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੈ।

ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ : ਦੇਖਣ ਲਾਇਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਵਿਚ ਰੂਸ ਦੀ ਟੇਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਬਿਹਤਰ ਨਾ ਕਰੋ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਜ਼ਕ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਤਾਏਵਾਨ ਮੁੱਦਾ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਵਿਚ ਕਵਾਲ ਨਰਮਾਈ ਆਉਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਚੀਨੀ ਧਿਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਤਾਏਵਾਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਅਜਿਹੀ 'ਬੋਟਮ ਲਾਈਨ' ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਲੋਚਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਤਾਏਵਾਨ ਜਲਭਮਰੂ ਵਿਚ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਡਰਨਾਕ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਰੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦਾ ਵੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ
ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਸਮੈਨੁਅਲ ਮੈਕਰੋਂ ਦੀ ਸਫਲ ਚੀਜ਼
ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

ਯੁਕਰੇਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ
ਦੇਖਿਅਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪਹਿਲ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੇ 'ਤਸ਼ਟੀਕਰਨ'
ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਹਾਲਾਂਕਿ
ਦੋਵੇਂ ਚੀਨ ਨੂੰ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ
ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ
ਅਹੀਮਾਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ
ਇਸੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਚਿਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਚਿਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਕਿਰੋ ਜਿਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦਧੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲੀਹੋਂ ਨਹੀਂ ਲੱਖ ਜਾਵੇਗੀ। ਉੱਛ, ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਕਿਰੋ ਜਿਹਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਾਚ ਕੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਨਿਆਂ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸੰਭਾਵੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਾਬ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਚੀਨ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਬਾਬਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੱਦੇ-ਅਮਲ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਮਨ-ਚੈਨ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪੰਜਾਬੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੌਰ 'ਚ ਵਿਚਿਦਿਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ (1839 ਈ।) ਤਕ ਕਦੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਵੰਡ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਨਿਰਮਲ ਧਰਮ/ਪੰਥ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ "ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਬੈ ਏਕੈ ਪਹਿਚਾਨਬੋ॥" ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਪਣਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਗੀਤਾ, ਵੇਦਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚਲੇ ਕਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਤਤਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ 'ਚ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਛੋਜ ਹੈ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਪਹਿਚਾਨ/ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੈ ਤੇ ਸੰਤ-ਰੂਪ ਹੈ।

ਸੰਨ 1839 ਈ। ਵਿਚ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਗੇਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰਾ

'ਚ ਵੰਡ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਮੁਸਲਮਾਨ, ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਤੇ ਵੱਡੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਵੀ ਸਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣਾ ਮੰਨ ਗਏ ਪਰ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਸ 'ਚ ਲੜਾਈ ਪੁਆਉਣ ਤੇ ਵੰਡਣ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪਈ ਤੇ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਉਣੀ ਪਈ।

ਮਸਜਿਦਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪੋਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਡੇਰੇ ਤੇ ਬਾਬੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ਼ਾਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ੁਧੀਕਰਨ ਆਦਿ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦਾ ਵੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਇਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ (1920-25 ਈ।) ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਜਾਗਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਧਰਮ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਆਜ਼ਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਰਮਾਂ/ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ। ਮਹਾ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਸ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਆਗੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਬੇਤਾਜ਼ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਥੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਛੱਡਣੀ ਤੀਬੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਨਕਦੀ ਅਜੇ ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ 'ਚਹੇਤੀ'

ਡਾ. ਬ੍ਰਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾਜੀ

ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ 2000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਿੱਖੇ ਨੋਟ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਹਾਲ 30 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਸਮਾਂ ਹੱਦ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਬੈਂਕ ਵੀ ਖਾਤਾਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ 2000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਨੋਟ ਨਵੰਬਰ 2016 ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 500 ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 500 ਤੇ 2000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਆਰਬੀਆਈ ਸਾਲ 2019 ਤੋਂ 2000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਛਾਪਾਈ ਬੰਦ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅੰਕਤਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 31 ਮਾਰਚ 2018 ਨੂੰ 6.73 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ (ਚਲਨ ਵਿਚ ਨੋਟਾਂ ਦਾ 37.3 ਫੀਸਦੀ) ਦੇ 2000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਕੱਤੀ ਮਾਰਚ 2023 ਨੂੰ ਇਹ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਘਟ ਕੇ 3.62 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ (ਚਲਨ ਵਿਚ ਨੋਟਾਂ ਦਾ 10.8 ਫੀਸਦੀ) ਰਹਿ ਗਈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ 2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੋ ਵਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਨ 1946 ਵਿਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਨ 1978 ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 1000, 5000 ਅਤੇ 10000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੌਤੀ ਨੇ ਅੱਠ ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 500 ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੂਰੀ ਕੰਮੀ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁੱਲ 86 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਨ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕਾਲਾ ਧਨ ਤੇ ਨੋਕਲੀ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਟ, ਵੱਖਵਾਦ ਤੇ ਅੰਤਵਾਦ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਸੱਭਿਆਚਾਰ 'ਚ ਪਲੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੌਮ ਦੀ ਬਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਡਕਾ ਕੇ ਅੰਦੇਲਾਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਇਆ ਤੇ ਜਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਨਿੱਜੀ, ਜਾਤੀ ਲਾਭ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇ।

ਕੁਝ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਨੌਕਰੀ 'ਚ ਭਿਸਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੋਣ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਭੁਭਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਮਸਲੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਨ ਭਾਵ ਕਈ ਆਗੂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਜਾਂ ਬਾਹਰ। ਮਸਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨੇ ਪਰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵੱਲ ਪਹਿਲ ਨਾ ਕਰਨੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਮਾਜਿਕ ਰੂਪ 'ਚ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ

ਹੋਇਆ ਹੈ। (1) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਹਨ (2) ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਧਰਮ ਸਨਾਤਨੀਆਂ ਦਾ ਹੈ ਤੇ (3) ਤੀਜਾ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਤੇ ਮਜ਼ੂਬੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਆਪਸ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਈਸਾਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਚੋਣ ਨਿੱਜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ। ਬੀਤੇ 45 ਸਾਲਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲੇ ਜਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਬੱਦੇ ਜੋਰ-ਸੋਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਆਨੰਦ, ਇੱਜਤ, ਸੇਵਾ ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਕੇਵਲ ਕਰਮ-ਕਾਂਡੀ ਬਣੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਵੱਡਮੁੰਲੀ ਨਿਰਮਲ ਪਛਾਣ ਯੁਦਲੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੁਲਾਈ 1982 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਅੰਦੇਲਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਠਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੋ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਨ, ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ੁਭਤ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਾਥਿਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰ

ਅੱਜ ਦੇ ਵਕਤ ਯੁੱਗਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਖੋਖਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਦਿਨ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਸਹਿਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਜਨਤਾ ਸਭ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੇਤਾ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ। ਅਫਸੋਸ! ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੇਤਾ ਲੋਕ-ਨਮਾਇਂਦਗੀ ਦੇ ਹਕੀਕੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵਾਅਦੇ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਅਕਸਰ ਵਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ-ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਧੂੰਤ ਦੀ ਮੌਟੀ ਪਰਤ ਜ਼ਿੰਮਣੀ ਸੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿੰਡਬਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤੇ ਨੇਤਾ ਸੇਵਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੱਤਾ ਭੋਗਣ ਦੇ ਉਪਾਅ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਜਨ-ਸੇਵਾ ਦਾ ਉਹ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਇਕ ਪਾਸੇ ਧਰਿਆ-ਧਰਾਇਆ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧੂੰਤ-ਮੌਟੀ ਵਾਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹੈਸੀਅਤ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਠੀਕ ਨੇਤਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇ। ਸਿਹਤ,

ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਗਾ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਅਤੇ ਸੰਪਰਕ ਸਕਤੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹੈਸੀਅਤ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ 'ਤੇ ਧੂੰਤ ਦੀ ਮੌਟੀ ਪਰਤ ਜ਼ਿੰਮਣੀ ਸੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿੰਡਬਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤੇ ਨੇਤਾ ਸੇਵਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੱਤਾ ਭੋਗਣ ਦੇ ਉਪਾਅ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਜਨ-ਸੇਵਾ ਦਾ ਉਹ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਇਕ ਪਾਸੇ ਧਰਿਆ-ਧਰਾਇਆ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧੂੰਤ-ਮੌਟੀ ਵਾਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹੈਸੀਅਤ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ 'ਤੇ ਧੂੰਤ ਦੀ ਮੌਟੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਰੋਤਾਂ ਰੁਪਾਈਆਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਵਿੰਡਿਆਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਦੁੱਤੀ ਹੈ। ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ, ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਅਤੇ ਖੁੱਦ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨੱਕ ਹੇਠਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਬਾਕਾਇਦਾ ਬੇਨਿਯੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਘੋਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਸਥਾਤ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਭੁੱਬ ਕੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮੰਨ ਬੈਠਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਨੱਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਜਾਣੇ-ਅਨਜਾਣੇ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਵਿਵਹਾਰਾਂ, ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਦੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਪਦੰਡ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਉਦਾਹਰਨ ਵੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਪਦੰਡ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਪਦੰਡ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਖਦ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ-ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਾਂ ਜਾਇਕਾ ਬਦਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਬਾਹੁਬਲ, ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਧਨ-ਬਲ ਦੇ ਵਧਦੇ ਗੱਠੋਤ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਮਾਫ਼ੀਆ ਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ

ਕਾਨੂੰਨ, ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਰਗੇ ਤਕਨੀਕੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕੌਸ਼ਲ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਬਾਅ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਅਣਦੇਖੀ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਆਪਣਾ, ਆਪਣੇ ਭਰੋਸੇ ਦਾ, ਆਪਣੀ ਜਾਤ-ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ, ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ (ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਹੋਰ) ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਸੇ ਕੀਤੀ ਵਿਚ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਬੰਗਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਭਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅਣ-ਉਚਿਤ ਲਾਭ ਲੈ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੇ ਜੋ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਖੇਲ੍ਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸੱਤਾ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੱਸ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਵਾਰਥ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ

ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪੀਤੜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਰਜ-ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਇਸ ਟੇਢੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਵਿਸ਼ਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੇਸਤੋਨਾਬੂਦ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਦਾ ਅਧਿਕ ਆਦਮੀ ਠੀਕ ਨੇਤਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇ। ਸਿਹਤ,

ਬੇਤਰ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾਅ ਵੀ ਮਤਦਾਨ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਰਿਹਾ।

ਕਾਬਿਲੋਗੋਰ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਇਕ ਦਰਜਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਤੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਜ-ਨਿਪੁੰਨਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਜਨਤਾ ਨੇ ਇਹ ਪੈਗਾਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਯੋਗੀਤਾ ਦੀ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤਕ ਪ੍ਰੀਵਿਆ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਬੇਇਨਸ਼ਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਘਰਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੰਚਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀਆਪੇ ਸਿਰਜੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੋਣੇ ਵੀ ਘਟਦੀ-ਵਧਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਗਾਈ, ਬੇਰਜਗਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਜ਼ਾ ਦੀ ਸੱਠੀ ਗਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤੱਤਦਾਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਕਸ਼ੁਟਾ, ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਧਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਸੀ ਉਲੜਣਾਂ ਦੀ ਹੋਰਾਂ-ਪੱਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਅਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸੁਧਾ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਖਿੱਡੀ-ਪੁੰਡੀ ਜਿਹੀ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਅਗੇ 'ਡਲਿਵਰੀ' ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾ ਸਕੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ਸ਼ੇਪੇਜ ਜਾਂ ਸੰਕਾ ਬਣੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਨਾਅਰਿਆਂ ਅਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਤੰਤ ਆ ਰੂਕੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਦਰਸਾਕਰ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੁਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰੱਸਾਕਸੀ

ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਮੈਡਾਵਾਂ ਉਪਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਸਵਾਲ ਰੂੰਹ ਲੈ ਕੇ ਰੱਸਾਸ਼ਮੀ ਤੇਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਧਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਉਕਾ ਹੀ ਬੋਲੇਂਡਾ ਵਿਵਾਦ ਸੀ। ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਚੰਗਾ ਸ਼ਾਸਨ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਤਰੀ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰਜ਼ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਫੀਲਡ ਸਟਾਫ ਜ਼ਰੀਏ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਮੰਤਰੀ, ਸਕੱਤਰ, ਵਿਭਾਗੀ ਮੁਖੀ ਆਦਿ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਰਾਜ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਸੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ
 (ਐਨਸੀਆਰ) ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ
 ਹੈਂਡਕੁਆਰਟਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ,
 ਮਾਲ ਅਸਬਾਬ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ
 ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ
 ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ
 ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ
 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ
 ਤਾਕਤ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ
 ਨਾ ਕੇਵਲ ਤਬਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਊਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰੇਤਕਾ
 ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ
 ਵਿਚ ਵੀ ਦਿੱਕਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ
 ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਦੁਸ਼ਟਿਆਜ਼ੀ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ
 ਆਸ ਸੀ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਸੁਲਝਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ
 ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀ
 ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ-ਰਾਜ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਸਵਾਲ ਵੱਲ ਭਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਨਿੰਘਰਦੇ ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ, ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥਾਤਾਗਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ- ਇਮਰਾਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖੁਤਰੇ ਵਿੱਚ

ਲਾਹੌਰ- ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ (ਪੀਟੀਆਈ) ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਰੇ 'ਚ ਹੈ। ਛੋਜ਼ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲਿਆਂ ਮਹਰੋਂ ਗੱਠਨੇਤ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਪੀਟੀਆਈ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੇ ਰੋਂਅ 'ਚ ਹੈ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਖਵਾਜਾ ਆਸਿਫ਼ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਦ 'ਚ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੀਟੀਆਈ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵਾਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਸਿਫ਼ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੱਠਨੇਤ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-

ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 25 ਅਪਰੈਲ, 1996
ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ
ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ
ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ 60 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੱਜੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ
ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਇਮਰਾਨ
ਖਾਨ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ
ਮੁਤਾਬਕ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕਈ ਹੋਰ ਆਗੂਏ
ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਜਾਣਗੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ
ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਅਸਦ ਉਮਰ, ਸ਼ਿਰੀਨ
ਮਜ਼ਾਰੀ, ਫਵਾਦ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਫਿਰਦੋਸ ਆਸ਼ਕ ਅਵਾਨ
ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉੱਜ ਇਮਰਾਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ
ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਇਕੱਲ ਵੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ।

ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੌਟ ਬੰਦ ਕਰਕ ਦਾ ਤਰਕ

(ਮਨੁ 8 ਦੀ ਬਾਕੀ)

(ਮੁੱਲ ४ ਦਾ ਕਾਪਾ)

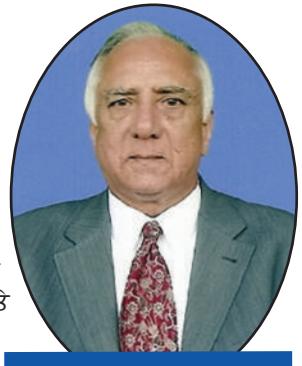
ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਕ ਢੁੱਕਵਾਂ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ 2016 ਵਾਂਗ ਇਸ ਨੋਟ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ 4 ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ 30 ਸਤੰਬਰ 2023 ਤਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਹ ਨੋਟ ਹਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਦੀ ਬਰਾਂਚ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵਾਰ 10 ਨੋਟ ਬਦਲਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕਾਲ ਧਨ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਸਾਰਾ ਹੀ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ? ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਧਨ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਕ ਤਾਂ ਟੈਕਸ ਲੋਗੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਉਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਬੈਕਾਂ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧੇਗੀ। ਉਹ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਵੱਧ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ। ਨਿਵੇਸ਼ ਵਧਣ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਉਤਪਦਨ ਵਿੱਚ ਵਧਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਬੇਕਾਰ ਪਿਆ ਸੀ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਉਪਭੋਗ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਚੰਗੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਨੀ ਵੀ ਰਕਮ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਜਮਾ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਜਾਇਆ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੇ ਧਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਸ ਧਨ ਨੂੰ ਇਕ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜਮਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਟੈਕਸ ਬਚਾ ਲੈਣਗੇ ਜਿਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਲਾ ਧਨ ਜਮਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਹਤਾ ਪੈਸਾ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਜਮਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਪੈਸਾ ਹੋਵੇ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਤਾਂ ਲੱਗੇਗਾ ਹੀ। ਪਰ ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹਤਾ ਪੈਸਾ ਚਲਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ, ਉਹ ਚਲਨ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਬੜੀ ਸੁਚੱਜੀ ਨੋਟਬੰਡੀ ਕਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲਾ ਧਨ ਵੀ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਸਕਲ ਨਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਲੋਕ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਲਾ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੱਗੋਂ ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਕਿਰਿਆ ਸਾਬਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਫ਼ਕੀ ਛੂਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਭਵਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਛੋਹ ਗਾਇਬ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਭਾਗ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕਾਬਿਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੱਚੜੀ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ।

ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਟਕਰਾਅ ਹੋਵੇ
ਠੋਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿੱਤੀ
ਸੁਬਾਈ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਚਾਬੀ ਕੇਂਦਰ

ਮਾਮਲਾ ਧਿਆਨ
ਗੋਚਰੇ ਹੈ। ਪੀੜਤਾਂ
ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ
ਫੰਡਾਂ ਤੇ ਏਜੰਸੀਆਂ

ਗੁਰਬਚਨ ਜਗਤ

ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ
ਦੰਗਾ ਪੀੜਤ ਬਸਤੀਆਂ ਤੇ ਝੋਪੜੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ
ਪਰ ਉਹ ਸਦਾ ਲਈ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ
ਮੁੜ ਵੇਸ਼ਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਸਾਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ
ਤਕ ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ
ਵੀ ਆਗੂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ
ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ— ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਹੀ
ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਗਏ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਜੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ
ਜਿਥੇ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਚੁਡਾਂਦਪੁਰ (ਮਨੀਪੁਰ
ਦਾ ਦੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ) ਵੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅੰਦਰ ਸੱਤਾ ਦੀ
ਰਾਜਨੀਤੀ, ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦਾ ਆਮ ਚਲਨ

ਧਿਤ ਸੁਬੈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਢੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਅਲਾਵਾ ਕੀਤੇ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਖਰਚ ਦੀ ਢੁਕਵਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਵੇਗੀ। ਤਜਰਬਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਸੁਭਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਖਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਦਰਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਰਨਾਂ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਨਿਆਪੁਰਨ ਵੰਡ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਲੇਖਾ ਜੋ ਖੋਲ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਖੇਤਰ ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਨਵਰੀ ਆਫ਼ਟ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਰਾਜ ਤਾਲਮੇਲ ਅਤੇ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ
ਹਿਸਾ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਮੈਤੇਈ, ਕੁੱਕੀ, ਪੈਂਈ
ਅਤੇ ਜੋਮੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੇ

Zee foods llc

ਜੀ ਫੂਡ ਐਲ. ਐਲ. ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਵਾਦ ਅਤੇ ਫਲੇਵਰ ਵਿਚ ਕੁਲਫੀਆਂ ਅਤੇ ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ

ਹਰ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਪੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ- ਅਕਰਮ ਖਾਨ (ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ)

1 (510) 453-1757

ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਦੇ ਫਸਲ ਦੇ ਕੀ ਹੈ ਮਸਲਾ?

ਪੰਜਾਬ ਸਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਦੁਬਈ, ਓਮਾਨ, ਮਸਕਟ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਜਾਲੀ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜੀ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਫਸਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਗਹਾਰ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਗਹਾਰ ਲਗਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰੱਤਾ ਬੇਤਾ-ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। 12 ਵੀਂ ਪਾਸ ਅਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ, ਮਹਿਜ 10 ਦਿਨ ਹੀ ਓਮਾਨ ਵਿੱਚ ਬਤੀਤ ਕਰ ਕੇ ਆਈ ਹੈ। ਉਹ ਏਜੰਟ ਦੀ ਠੱਗੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਓਮਾਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤੀ ਹੈ। ਅਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਭਰਾ ਹਨ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਅਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਆਖਦੀ ਹੈ, ‘‘ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਪਹੁੰਚਣ ਉਤੇ

ਚੋਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ।’’ ਅਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੇਚ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਦਕ ਉਸ ਦਾ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਆਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ। ਅਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਏਜੰਟ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਹੁਣ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਕੀ ਕਿ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ (ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਮ) ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੌਤਾ ਤਜਰਬਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਰ ਇਹ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੁਬਈ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਐਸਪੀਐਸ ਓਬਰਾਏ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਐਸਪੀ-ਐਸ ਓਬਰਾਏ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਚੁੱਕਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੈਂ-ਸਮੈਂ 'ਤੇ ਕਈਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਤੇ ਮੁਫ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਐਸਪੀਐਸ ਓਬਰਾਏ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁੜੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ।
ਸਵਾਲ- ਇਹ ਮਸਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਜਵਾਬ - ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਸੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਬੜਾ ਪੁਰਾਣਾ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝੀਆਂ ਵਾਪਸ ਵੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਨੀਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਵਾਪਿਸ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਧਰ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਗਿਣਤੀ 2019 ਵਿੱਚ 104 ਜਾਂ 105 ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ

ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝੀਆਂ ਇੱਥੋਂ ਜਾ ਹੀ ਨਾ ਸਕਣ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝੀਆਂ ਕੋਲ ਟੂਰਿਸਟ ਵੀਜ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਢੰਗ ਦੇ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਟੂਰਿਸਟ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਕਿਹੜੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਹੋਗੇ, ਉਥੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੌਣ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪੈਸਾ ਕਿਵੇਂ ਖਰਚ ਕਰੋਗੇ? ਕੈਂਡਿਟ ਕਾਰਡ ਹੈ ਜਾਂ ਕੈਸ ਹੈ?

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਹੀ ਕੁਝੀਆਂ ਵਾਪਿਸ ਮੌਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ

ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹਾਊਸ ਮੇਡ ਦੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਠੱਪਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਵੀ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝੀ ਕਰੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਖਾਇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਫੀਸ ਤੈਂਅ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਦੁਬਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮੇਡ ਨੂੰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਫੀਸ ਤੈਂਅ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਦੁਬਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮੇਡ ਨੂੰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਸ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ, ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੈਂ ਹੀ 60-65 ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਸਿਧਾ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੁਝੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਉਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਹ ਖਰਚੇ ਹੋਣੇ, ਇਨ੍ਹੇ ਪੈਸੇ ਅਸੀਂ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਇਨ੍ਹੇ ਇਸ ਤੋਂ ਲੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪੈਸਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਕੁਝੀ ਤੇ ਐਸਪੀਨ ਦੋ-ਚਾਈ ਲੱਖ ਰੂਪਏ ਦਾ ਖਰਚਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਚੁਕਾਏ, ਟਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ ਤੇ ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ।
ਸਵਾਲ- ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਉਧਰ ਜਾਣ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੈ?

ਜਵਾਬ- ਇੱਕ ਬੋਰਡ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਏਜੰਟ ਰਾਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਏਜੰਟ ਕੋਲ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ- ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ?

ਜਵਾਬ- ਇੱਥੇ ਬੋਰਡ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਏਜੰਟ ਰਾਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਏਜੰਟ ਕੋਲ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ- ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ?

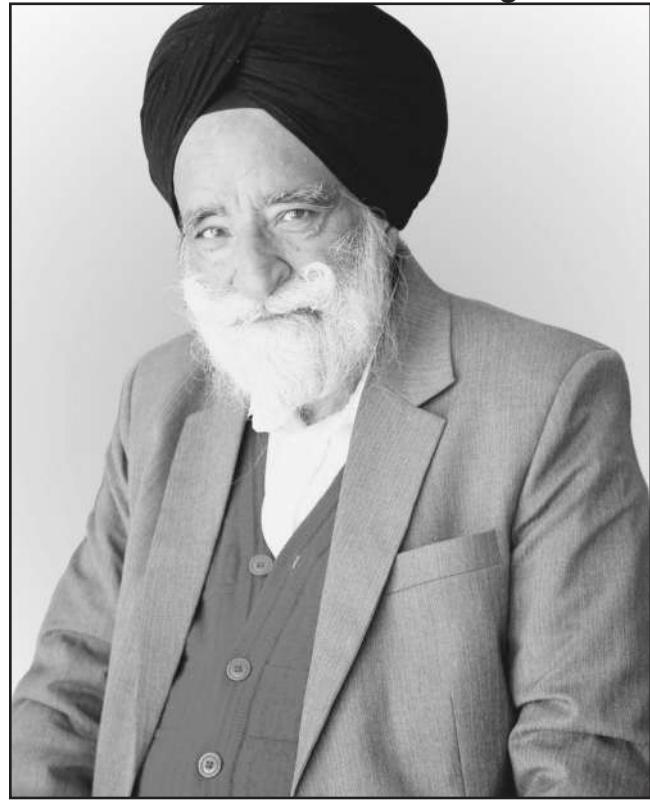
ਜਵਾਬ- ਉਥੇ ਇਸ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਦੁਬਈ ਸਾਰੀ ਹੀ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਉਤੇ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਜਾਣਾ ਕੇ ਦੁਬਈ ਨਾ ਕਿਉਂ ਕਹੇਗੀ। ਦੁਬਈ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਲੈਣੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹਨ।

ਜਵਾਬ- ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਵੀਜ਼ਾ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਲੀਗਲ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਵੀਜ਼ਾ ਅਸਲੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਅਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਏਜੰਟ ਜਾਅਲੀ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਜਾਅਲੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ 250-300 ਕੁਝੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੀ ਤਰੀਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੰਜ-ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਸੌ ਕੁਝੀਆਂ, ਉਥੇ ਫਸਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਰ-ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸੌ ਦਾ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਫੋਨ ਜਾਂ ਮੈਸੇਜ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਧੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਰਸਿੰਗ, ਟੀਚਿੰਗ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਭਾਰਤੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਲਗਵਾਂਗੇ। ਇੱਥ

ਸ. ਅਵਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ

ਸ. ਅਵਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਲ ਸਟੋਰ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੀ ਸੰਸਾਰਕ ਯਾਤਰਾ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਮਈ 25, 2023 ਨੂੰ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ।

ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਨੇਵੀ 'ਚੋਂ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਰਿਟਾਈਰ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਜੂਨ 3, 2023 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9.30 ਤੋਂ 11.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੈਪਲ ਆਫ ਦੀ ਚਾਈਮ, ਹੋਵਰਡ 'ਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਦੋ ਧੀਆਂ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਫੋਨ ਨੰਬਰ:

ਸ. ਅਵਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਲ ਸਟੋਰ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ

510-825-0807

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ 510-

415-9377

ਦੋਤਹਰਾ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ 510-

766-5281

ਦੁੱਖ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ 'ਚ 'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਅਦਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿੱਛੜੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ - ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ.

ਮੇਜਰ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਵਾਲ ਦਾ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ

ਸ੍ਰੀ ਪਾਲ ਪਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਸਹਿ ਸਦਮਾ ਲੱਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਵਾਲੀ ਕੀਤੀ 19 ਮਈ 2023 ਨੂੰ ਸਾਮੀ ਕਰੀਬ 8 ਵਜੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਹ 93 ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ 10 ਜੂਨ 2023 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਤੋਂ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ ਵਿਖੇ 'The Chapel of Chimes Hayward, 32992 Mission Blvd., Hayward, CA 94544 ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸੇ ਦਿਨ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਫਰੀਮਾਂਟ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹੂਲਤ ਪਾਲ ਪਾਲੀਵਾਲ ਨਾਲ 408-655-9383 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੁੱਖ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ 'ਚ 'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਅਦਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿੱਛੜੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ।

ਲੰਬੀ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ

ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਦੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਛਾਂਟੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਬਿਹੂਰੋ)- ਪੰਜਾਬ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਹਲਕਾ ਲੰਬੀ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗੁਰਮੀਤ

ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜ਼ਰਾ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਅਪ' ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋ ਵਜੀਰਾਂ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

'ਅਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਲਕਾ ਲੰਬੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਵਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ

ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜ਼ਰਾ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਅਪ' ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋ ਵਜੀਰਾਂ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ

ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜ਼ਰਾ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਅਪ' ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋ ਵਜੀਰਾਂ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ

ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜ਼ਰਾ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਅਪ' ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋ ਵਜੀਰਾਂ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ

ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜ਼ਰਾ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਅਪ' ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋ ਵਜੀਰਾਂ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ

ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜ਼ਰਾ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਅਪ' ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋ ਵਜੀਰਾਂ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ

ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜ਼ਰਾ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਅਪ' ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋ ਵਜੀਰਾਂ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ

ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜ਼ਰਾ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਅਪ' ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋ ਵਜੀਰਾਂ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ

ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜ਼ਰਾ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਅਪ' ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋ ਵਜੀਰਾਂ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details

Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal
D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.
YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

www.uppal dental.com

Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ
ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਗਿੱਲਾ ਤੇ
ਵੱਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

lunch buffet everyday
fresh jalebian every day

DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316

5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538
510-773-8810

Quick Lube & Smog

We rent
U-HAUL

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544

**PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330**

PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੈਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ,
ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲੱਹਿੰਗ ਅਤੇ
ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ
ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਾਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੇ, ਰੁਮਾਲੇ ਤੇ
ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

**APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,
PARKER PENS, OSTER BLENDERS**

Watches (Seiko, Citizen & Swistar)

Shavers & Trimmers

Cellular Phones

Onkar Singh Saini

5156 Mowry AVE. Fremont. CA 94538
Tel- 510-797-7111

Moon Indian Cuisine 510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

ਮੱਛੀ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਭ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ
ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਅਾਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੂਨ ਇੰਡੀਆਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੈਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544

Contact: (Paul) 510-978-7170

www.moonindiancuisine.net

FAIRWAY BODY SHOP

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਡੈਂਟਿੰਗ ਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ
ਐਸਟੀਮੇਟ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਹਫਤੇ ਦੇ 6 ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਸੇਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਵਰਵਾਰ ਤੱਕ-ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ

Gurdial Aujla

1421 Industrial Parkway West #C
Hayward, CA 94644

Darshan Aujla

510-750-6116

510-538-2983

ਹੁਣ ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT
- FALUDA KULFI
- GOL GAPPE (PANI PURI)
- KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

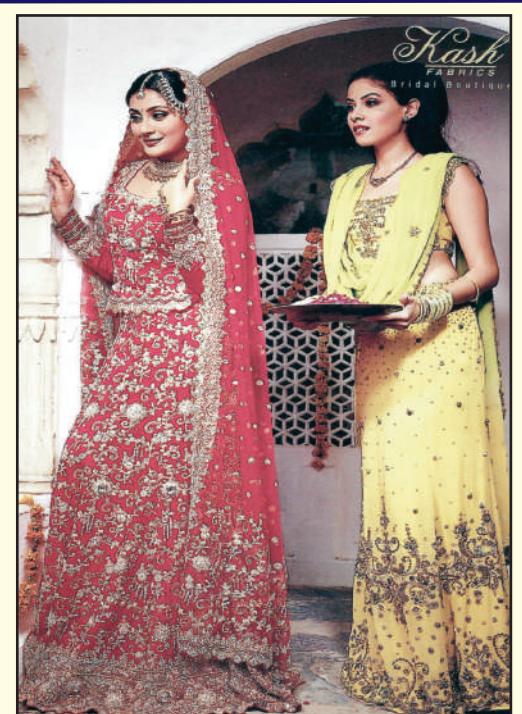
Phone : (510) 489-9100

Kash Fabrics

37 ਸਾਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਸਾਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

1. Wedding Lehngas
  2. Mens wear-shervani
  3. Kurte Pajame
  4. Sharara Suits.
  5. Patiala. Suits.
  6. pression stove jewelery
  7. kids wear
  8. Turbans (paggan). 80 colors
1. ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਹੌਰੇ
  2. ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ
  3. ਕੁੜੜੇ ਪਜਾਮੇ
  4. ਸਰਾਰਾ ਸੂਟ
  5. ਪਟਿਆਲਾ ਸੂਟ
  6. ਗਹਿਣੇ
  7. ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ
  - 80 ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੱਗਾਂ

Kashmir Singh Dhugga
Gurjeet kaur Dhugga

kashfabrics@gmail.com

KASH FABRICS
29576 Mission Blvd
Hayward, CA 94544
510-538-1138

ਐਰਤ ਪਹਿਲਵਾਨ- ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਰਦ ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ

1950 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕੁਸ਼ਟੀ ਲੜਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਹੀ ਇੱਕ ਅਜੂਬਾ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਨੇ ਮਰਦ ਭਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਰੱਖੀ। "32 ਸਾਲ ਇਸ ਮਹਿਲਾ ਭਲਵਾਨ ਨੇ ਮਰਦ ਭਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਦੰਗਲ 'ਚ ਹਰਾਵੇਗਾ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ 'ਚ ਉਹ ਫਰਵਰੀ 1954 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇ ਮਰਦ ਭਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੌਂ ਇੱਕ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਭਲਵਾਨ ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੋਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਆਪਣੇ ਤੀਜੇ ਦੰਗਲ ਦੇ ਲਈ ਉਹ ਬੜੌਦਾ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨੇ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਸਨਸਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬੜੌਦਾ ਵਸਨੀਕ ਅਤੇ ਖੋ-ਖੋ ਦੇ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮਨੇ 80 ਸਾਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਸੂਧੀਰ ਪਰਬ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੂਲ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੰਗਲ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਕਰਸ਼ਕ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ।" ਕੁਸ਼ਤੀ ਵੇਖਣ ਲਈ ਬੈਠਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯੂਨਾਨੀ ਲੜਾਈਆਂ ਦੀ ਤਰਜ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ 'ਚ ਕੁਝ ਹੀ ਸੰਕਿਟ ਲੋਗੇ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਏਸੰਸੀ 'ਏਪੀ' ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਮਹਿਜ਼ 1 ਮਿਟ 34 ਸਾਂਕਿਟ ਤੱਕ ਹੀ ਚੱਲਿਆ। ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਨੇ ਬਾਬਾ ਭਲਵਾਨ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਰੈਫਰੀ ਨੇ ਭਲਵਾਨ ਨੂੰ ਹਮੀਦਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੇ ਦਾਅ ਪੇਚ ਦੇ ਕਾਇਲ ਬਾਬਾ ਭਲਵਾਨ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮੈਚ ਸੀ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਭਲਵਾਨ ਵੱਖੋਂ ਨਾਮਣ ਖੱਟਣ ਵਾਲੀ, ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਆਪਣੀ ਹਿਮਤ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

‘ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਐਮਾਜ਼ਾਨ’

ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਇਨੀ ਮਸ਼ਹੂਰ
 ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ, ਕੱਦ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਤੱਕ
 ਖਬਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਤਕਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ
 ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ 107 ਕਿਲੋ ਅਤੇ ਕੱਦ 5 ਫੁੱਟ 3
 ਇਚ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਖੁਕਾਕ 'ਚ ਸਾਡੇ ਪੰਜ ਕਿਲੋ
 ਦੱਧ, ਪੋਣੇ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋ ਸੂਪ, ਚਾਰ ਪਿੰਟ (ਲਗਭਗ ਢਾਈ
 ਲੀਟਰ) ਫਲਾਂ ਦਾ ਚੂਸ, ਇੱਕ ਮਰਗਾ, ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਕਿਲੋ
 ਮਟਨ, 450 ਗ੍ਰਾਮ ਮੱਖਣ, ਛੇ ਅੰਡੇ, ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਕਿਲੋ
 ਬਾਦਾਮ, ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਬਿਰਿਆਨੀ ਦੀਆਂ
 ਪਲੇਟਾਂ ਸਾਮਲ ਸਨ।

ਖਬਰਾਂ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ 'ਚ 9 ਘੰਟੇ ਨੀਦ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ 6 ਘੰਟੇ ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੀਮਦਾ ਬਾਨੇ ਨੂੰ 'ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਐਮਾਜ਼ਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ 'ਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਲਾਮ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਭਲਵਾਨ ਦੀ ਉਸਤਾਦੀ ਹੇਠ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਚ ਇੱਕ ਕਾਲਮ ਲਿਖਣ
ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਲੇਖਕ ਨੇ 1950 ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ
ਕਿ 'ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਐਮਾਜ਼ਾਨ' 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਪਾਉਣਾ
ਤੁਹਾਡੀ ਰੀਤ ਦੀ ਹੱਡੀ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ।
ਐਮਾਜ਼ਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਭਲਵਾਨ ਸੀ ਅਤੇ
ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, „ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਰਤਾਂ ਦੀ
ਤੁਲਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ
ਕਮੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਲਿੰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ
ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।“ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੇ
ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮਾਜ ਦੀ ਰੂ-
ਜੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਲੀਗੜ੍ਹ
ਜਾ ਕੇ ਰਿਹਾ ਲੜੀ ਮੁਕਾਬਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਮਰਦ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਤੀ,
ਟਾਂਕੇ ਅੜੇ ਲਾਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਗੋਸਟਰ

ਟਾਂਗ ਅਤੇ ਲਾਗਨਾਂ ਤੇ ਪਸੰਦ
1950 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ
'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। 1954 'ਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ
ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ
ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ 320 ਦੰਗਲ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਪ੍ਰਸਿੰਧੀ ਦਾ ਗੁਣਗਾਣ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਲੇਖਾਂ 'ਚ ਸਪੱਸ਼ਟ
ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਈ ਕਾਣੀਕਾਰ
ਆਪਣੇ ਪਤਡਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਤੁਲਨਾ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੋ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ
ਬੜੋਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਵੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।
ਸੁਧੀਰ ਪਰਬ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦੰਗਲ ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼
ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੋਈ ਅੰਤਰ
ਕਿਸੇ ਮਰਦ ਭਲਵਾਨ ਨਾਲ ਕੁਸਤੀ ਦੇ ਮੈਡਾਨ 'ਚ ਸੀ। ਉਹ
ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “1954 'ਚ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੜੀਵਾਦੀ

ਸੌਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ। ਲੋਕ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੁਸਤੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।" "ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਟਾਗਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਬੈਨਰ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰ ਲਗਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।" ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਦੋਦਾ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਭਲਵਾਨ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਸੀ।

ਪਰਬ ਅੱਗੇ ਢੱਸਦੇ ਹਨ, "ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਛੋਟੇ ਗਾਮਾ ਭਲਵਾਨ ਨਾਲ ਘੁਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮਸ਼ਰੂਰ ਗਾਮਾ ਭਲਵਾਨ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਸੀ।" ਪਰ ਛੋਟੇ ਗਾਮਾ ਭਲਵਾਨ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੋ ਨਾਲ ਕੁਸਤੀ ਲੜਨ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰਬ ਢੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅੱਰਤ ਨਾਲ ਕੁਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਕੁਝ ਭਲਵਾਨਾਂ ਲਈ ਅੱਰਤ ਭਲਵਾਨ ਨਾਲ ਕੁਸਤੀ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਮ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਾਚਾਂਗੀ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅੱਰਤ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਰਹੀ ਸੀ। "ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ" ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਪ੍ਰਾਣੇ 'ਚ ਰਾਮਚੰਦਰ ਸਾਲੋਨ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਮਰਦ ਭਲਵਾਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਸਤੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕੁਸਤੀ ਕੰਟਰੋਲਰ ਸੰਸਥਾ-ਰਾਸਟਰੀ ਤਾਲੀਮ ਸੰਘ ਦੇ ਵਿਰੇਖ ਦੇ ਕਾਰਨ ਚੱਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਸ਼ਟਰ ਦੇ ਕੋਲ੍ਹਾਧੁਰ 'ਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੋਭਾ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਮਰਦ ਭਲਵਾਨ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਤਾਂ ਕੁਸਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਵੀ ਸੱਟੇ।

ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭੀੜ ਨੂੰ ਕਾਥੁ 'ਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੰਗਲ ਨੂੰ ਬਣਾਵਟੀ/ਫਰਜੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਗੱਲ ਇਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਲੇਖਕ ਰਣਵਿਜੇ ਸੇਨਾ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਨੇਸ਼ਨ ਐਟ ਪਲੇਅ: ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ਼ ਸੋਰਟ ਇਨ ਇੰਡੀਆ' 'ਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਰਗਾਂ 'ਚ ਬੇਢਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨਰੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਭਲਵਾਨਾਂ 'ਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਅੰਨ੍ਹਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਲੰਗਤਾ ਸੀ।" "ਪਰ ਉਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੱਜੋਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਾਇਦ ਤਨਜ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਨ੍ਹੇ ਭਲਵਾਨ ਨੇ ਦੰਦ 'ਚ ਦਰਦ ਦੀ ਸਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।" ਸੇਨ ਮੁਤਾਬਕ, "ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਨੂੰ ਆਖਰਕਰ ਆਪਣੇ ਦੰਗਲ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਸੁਧੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮੋਰਾਜੀ ਦੇਸਾਈ ਅੱਗੇ ਸਿਕਾਇਤ ਕਰਨੀ ਪਈ ਸੀ।" "ਪਰ ਦੇਸਾਈ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਿੰਗ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਕਈ ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਜਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਨੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ 'ਡੰਮੀ' ਭਲਵਾਨ ਦੰਗਲ 'ਚ ਉਤਾਰ ਰਹੇ ਸਨ।"

‘ਕੋਈ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਇਸ ਸ਼ੇਰ ਬੱਚੀ
ਨੂੰ ਹਰਾ ਨਾ ਸਕਿਆ’

ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੁਸਤੀਆਂ 'ਚ ਡੰਮੀ
ਭਲਵਾਨਾਂ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ
ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸੋਚ ਸੀ। ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਿੱਧੀ ਬਾਰੇ
ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਦਿਆਲ ਆਪਣੀ 1987 ਦੀ
ਕਿਤਾਬ 'ਆਲਮ 'ਚ ਇੱਤਖਾਬ-ਡਿੱਲੀ' 'ਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੂਪੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਈ ਕੁਸਤੀਆਂ
ਲੜੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਦੂਰ ਦੁਰਡੇ ਤੋਂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਸਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਅੱਗੇ
ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਮਰਦ ਭਲਵਾਨਾਂ ਵਾਂਗ
ਲੜਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ
ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਅਤੇ ਮਰਦ ਭਲਵਾਨ ਦਾ ਆਪਸ 'ਚ ਗੁਪਤ
ਸਮੱਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਹਮੀਦਾ ਤੋਂ
ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।" ਉਥੇ ਹੀ ਕੁਝ ਮਰਦ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਜਾ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ
ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸਾਨ ਲਗਾਇਆ।

ਨਰੀਵਾਦੀ ਲੇਖਿਕਾ ਕੁਰਰਤੁਲ ਐਨ ਹੈਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ 'ਡਾਲਨਵਾਲ' 'ਚ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਬੰਦੀ 'ਚ 1954 'ਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਦੰਗਲ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਖ ਕਮਾਲ ਵਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਫੁਰੀਆ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੌਕਰ) ਮੁਤਾਬਕ, ਕੋਈ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਉਸ ਸੋਰ ਦੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੰਗਲ 'ਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤਾਰਾਬਾਈ ਨੇ ਵੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕੁਸਤੀ ਲੜੀ ਸੀ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮਹਿਲਾਂ ਭਲਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਸਤਿਹਾਰ 'ਚ ਢੀਪੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ 'ਚ ਉਹ ਬਨਿਆਨ ਅਤੇ ਨਿੱਕਰ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ, ਗੁਲੇ 'ਚ ਢੇਰਾਂ ਮੈਡਲ ਪਾਏ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਣ ਨਾਲ

ਕੈਮਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕਿਕਾਰਡ ਤੋਂ
ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਨੇ
1954 'ਚ ਮੁਬਾਰੀ 'ਚ ਰੂਸ ਦੀ 'ਮਾਦ
ਰਿੰਡ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ
ਚੈਸਟੋਲਿਨ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਮਿਟ ਤੋਂ ਘੱਗ੍ਰ
ਸਮੌਂ 'ਚ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਭਲਵਾਨਾਂ ਨਾਲ
ਕੁਸ਼ਤੀ ਲੜਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਯੂਰਪ
ਜਾਣ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ
ਸੀ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦੰਗਲਾਂ ਤੋਂ
ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹਮੀਦਾ ਕੁਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ
ਅਖਾਤੇ 'ਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਾਂ
ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਕਾਰਡ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਲ
ਸਿਰਫ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋ
ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

'ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ
ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਨੇ ਲਾਠੀਆਂ
ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ'

ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਬਰੇ ਹੋ
ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣ
ਪਛਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਵਿ
ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖੋਂ ਵੱਖੋਂ
ਕੋਨਿਆਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ
ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦਾ ਯੂਰਪ ਜਾਣ ਦ
ਐਲਾਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਸਤੀ ਕਰੀਆਂ
ਦੇ ਨਿਧਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਸੰ

ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੇ ਪੋਤੇ ਛਿਰੋਜ਼ ਸਿਖ ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਉਂ
ਅਰਬ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਮੁਬੰਈ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਔਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਟੀ ਲੜਨ ਆਈ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹੁਣ ਦਾਦੀ ਜੀ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਈ ਸੀ।" "ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਦਾਦੀ ਜੀ ਨੂੰ ਯੁਰਪ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰੈਨਰ/ਉਸਤਾਦ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।" ਉਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਾਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਕਣ ਲਈ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦੋਵੇਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬੰਬਿਕੀ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ। ਕਲਿਆਣ 'ਚ ਹਮੀਦਾ ਦੇ ਉਸ ਵੇਂ ਗੁਆਢੀ ਰਹੇ ਰਾਹੀਲ ਖਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਿਆ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹੁਣ ਆਸਟੋਲੀਆ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਨੇ ਅਸੀਂ ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵੀ ਤੌਰ ਵਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। “ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੜ੍ਹੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਬਾਅਦ ”ਚ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਕਾਸ਼ਾਲਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਡੰਡੇ ਤੋਂ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ।” “ਦੋਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਲੜਾਈਆਂ ਅਗੋਂ ਗੱਲ ਸੀ। ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਸੀ ਪਰ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਕਲਿਆਣ ’ਚ ਹੀ ਰੁੱਕ ਗਏ ਸਨ ਰਾਹੀਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, “1977 ’ਚ ਜਦੋਂ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੇ ਪੋਤੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ’ਚ ਸਿਰਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲਿਆਣ ਆਏ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਜ਼ਬਰਦਸ਼ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਦਰਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਲਕਾਂ ਨੇ ਲਾਠੀਆਂ ਚੁਕ ਲਈ।
ਸਨਾ।” ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਖ਼ਸ਼ੀਅ
ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਉਠਣਾ
ਬੈਠਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਇੱਕ ਨਵਾਬ ਵਾਂਗ ਜਿੰਦਗੀ
ਜਿਉਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਫਿਰੋਜ਼ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਲਾਮ
ਨੇ ਹਮੀਦਾ ਦੇ ਮੈਡਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ
ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਪਰੋਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸ

ਕੀ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਨੇ ਕਦੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ

ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਕਲਿਆਣ 'ਚ ਜਿਸ ਕੰਪੈਲੈਕਟ
 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਇੱਕ
 ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਤਬੇਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣੀ
 ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ
 ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਿਰਾਏ 'ਚ ਵਾਧਾ
 ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜੋ ਮਾਮੂਲੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਨਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਰਾਹੀਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਾਰੀ
 ਅਕਸਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਰਾਹੀਲ ਦੀ
 ਫਿਰੋਜ਼ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿਖਾਉਂ
 ਸਨ। ਉਹ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, “ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ
 ਸਲਾਮ ਨਾਲ ਲੜਾਈਆਂ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਅਕਸ
 ਹੀ ਆਪਣੀ ਬਚਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੌਰੀ ਮਾਂ ਕੋਈ
 ਜਾਂਦੇ ਸਨ।” ਉਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਮੀਦਾ ਨੂੰ ਆਪ

ਉਧਰੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਰਨਾ
ਪਿਆ ਸੀ। “ਉਹ ਕਲਿਆਣੁ” ਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ
ਖੁਲ੍ਹੇ 'ਚ ਢੰਦੀ ਵੇਚਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।” ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਆਪੇ ਢੰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਜਾਂ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਜਾਣ ਤੋਂ
ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸਲਾਮ ਦੀ ਧੀ ਸਹਾਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਲੀਗੜ੍ਹ 'ਚ
ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ
ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਮੀਦਾ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਆਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ
ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ 'ਚ ਹਮੀਦਾ ਦੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ
ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਲੀਗੜ੍ਹ 'ਚ
ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਦੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ
ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਨੇ
ਅਸਲ 'ਚ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ
ਉਹ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਪਰ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ
'ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਦੀ ਧੀ ਸਹਗਰਾ ਨਾਲ ਫੌਨ 'ਤੇ
ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਹਮੀਦਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕਹਿੰਣ ਤੋਂ
ਕਟਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਮੀਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮੀਦਾ ਅਤੇ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਨੇ ਵਿਆਹ
ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸਹਾਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੇ ਮਾਪੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲ ਕੁਸਤੀ ਲੜਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਰ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਹਾਰਾ ਅੱਗੇ ਦੱਸੇ ਹਨ, “ਵਾਲਿਦ ਸਾਹਿਬ ਕੁਸਤੀ ਲੜਨ ਲਈ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਗਈ ਸਨ।

ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਲਾਕਾਤ ਹਮੀਦਾ ਨਾਲ ਹੋਈ
ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਅਲੀਗਤ੍ਰ ਲੈ ਆਏ ॥ “ਹਮੀਦਾ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਮੇਰੇ
ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।”

ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਪਣੇ ਰਿਸਤੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ
ਹਮੀਦਾ ਅਤੇ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਖੁਦ ਬਿਹਤਰ ਦੱਸ ਸਕਦੇ
ਸਨ, ਪਰ ਹਮੀਦਾ ਦੇ ਪੋਤੇ ਫਿਰੋਜ਼, ਜੋ ਕਿ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੇ
ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ, ਉਹ ਸਹਾਰਾ ਅਤੇ
ਦੂਜੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਕਹਿਣਾ ਹੈ, “ਉਹ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਜ਼ਰੂਰ
ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।” ਉਹ
ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੇ ਦੇ ਰਿਸਤੇ ਬਚੇ
ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਦਰਅਸਲ ਦਾਦੀ ਨੇ ਮੇਰੇ
ਵਾਲਿਦ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੀ
ਦਾਦੀ ਜੀ ਹੀ ਹਨ।”

ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੋ ਅਤੇ ਸਲਾਮ ਭਲਵਾਨ ਦੇ
ਪਰਿਵਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅੱਜ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਲਗਭਗ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ 'ਕੋਈ ਮਾਈ
ਦਾ ਲਾਲ ਪੈਦਾ' ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਕਿ 'ਉਸ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਬੱਚੀ'
ਨੂੰ ਕਸਤੀ 'ਚ ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ਹਰਾ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ।

ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਦੀਆਂ ਹਨ੍ਹੇਰੀਆਂ ਸੁਰੰਗਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਲੋਕ

ਮੈਂਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਛੁੱਘਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੋਨਾ ਲੱਕ ਕੇ, ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।" ਰਿਕ ਨੇ ਇਹ ਸਬਦ ਮੁਹਾਵਰੇ ਮਾਤਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰੋ। ਇੱਕ ਗੱਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ, ਉਹ ਇੱਕ ਹਨੇਰੀ ਗੁਢਾ ਜਿਹੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਿਕੀ ਨੂੰ ਉਸੀਦੇ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਭ ਕੁਝ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸੇ ਤੋਂ ਹੋਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਮਿਟਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਆਖਰ ਉਹ ਅਪਣੇ-ਅਧ ਨੂੰ ਨਕਸੇ ਤੋਂ ਗਾਇਬ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਰਿਕ ਮੈਨਦਾ ਹੈ ਕਿ, "ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ, ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕਲਿਆਂ ਛੱਡ ਦੇਣਾ।" ਇਹ ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਹੈ। ਉਹ "ਸਾਨਦਾਰ" ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦੀ ਚਕਾਚੰਧ ਵਿੱਚ ਛੱਥੇ ਜੂਝਾ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਨਾਚ ਘਰਾਂ ਦੀ ਲਈ ਮਸ਼ੂਰ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਭੁਮੀਗਤ ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੈਂਕਤੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

72 ਸਾਲਾ ਰਿਕ "ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪਾਪ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ" ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਨ। ਉਹ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਟੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਅਤੇ ਸਾਂਤ, ਛੁੱਘੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਲੇ ਇਸ ਘਸਮੈਲੇ ਜਿਹੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੀਚੀ ਕੈਸੀਨੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ, ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਸੁਰੰਗ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਪਏਗਾ। ਰੀਓ ਕੈਸੀਨੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਨਿਹੀਆਂ ਕਈ ਸੁਰੰਗਾਂ ਦੇ ਮੁੰਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਰੰਗਾਂ ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੱਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰੰਗਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਅਤੇ ਨਿਕਸੀ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮੋਜਾਵੇ ਮਾਰੂਖਲ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਇਸ ਸੁੱਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮੀਂਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਮਸਾਂ ਹੀ ਚਾਰ ਇੰਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਤਾ ਬੇਰਹਿਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੀਂਹ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਸੱਤੰਬਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਨਸੂਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੁਮੀਗਤ ਸੁਰੰਗਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਲਾਰਕ ਕਾਉਂਟੀ ਰੀਜ਼ਨਲ ਫਲੋਂ ਕੰਟਰੋਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਅਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ

'ਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, "ਜਦੋਂ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਵੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਕੋਈ ਬੇਡਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਇਹ ਅਦਾਰਾ ਨਹਿਰਾਂ, ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸੈਂਕਤੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਲਗਤਾਰ ਵਿਸ਼ਾਰ ਲਈ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। "ਪਾਣੀ ਇਸ ਨੈੱਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ 30 ਮੀਲ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੀ ਰਹਤਾਰ ਨਾਲ ਵਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਛੇ ਇੰਚ ਤੱਕ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਵਾਕਿਆ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਸਾਲ 2022 ਦੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 13 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕੋਈ ਦਾਹਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਵਾਟਰ ਸਪਾਊਟਸ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਫਾਇਰਡਾਈਟਰ ਦੀਆਂ ਲੱਖ ਕੈਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਾਸ ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਬੁਲੇਵਾਰਡ ਦੇ ਨੇਤੇ ਇੱਕ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਮਲਬਾ ਹਟਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਗੇ ਰਿਜ਼ੋਰਟਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਦ ਰਾਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ, 29 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੰਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਸੀਵਰੇਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਦਾਹਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਵਾਕ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਗ੍ਰੈਫਟੀ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਕੰਧ ਦਾ ਸਹਾਰ ਲੈ ਕੇ ਬਚੁਨਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ, "ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਛੱਡ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।" ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੁਣ ਫਲੈਸ਼ਲਾਈਟ ਦੀ ਮੱਧਮ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀਆਂ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਉਹ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਆਖਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਰਿਕੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਰਿਕ ਨੂੰ ਤਾਰੀਕਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਿਆਂ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਔਰਤ ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। "ਅਸੀਂ ਉਸ 'ਤੇ ਚੀਕੇ। ਉਹ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਪਿਠ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ। ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮਰ ਗਏ। ਇਹ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਦੋ।" ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਭ ਕੁਝ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸੇ ਤੋਂ ਹੋਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਮਿਟਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਆਖਰ ਉਹ ਅਪਣੇ-ਅਧ ਨੂੰ ਨਕਸੇ ਤੋਂ ਗਾਇਬ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਰਿਕ ਮੈਨਦਾ ਹੈ ਕਿ, "ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ, ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕਲਿਆਂ ਛੱਡ ਦੇਣਾ।" ਇਹ ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਹੈ। ਉਹ "ਸਾਨਦਾਰ" ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦੀ ਚਕਾਚੰਧ ਵਿੱਚ ਛੱਥੇ ਜੂਝਾ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਨਾਚ ਘਰਾਂ ਦੀ ਲਈ ਮਸ਼ੂਰ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਭੁਮੀਗਤ ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੈਂਕਤੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸੁਫ਼ਨੇ ਉਸਦੇ ਫੌਜੀ ਅਤੀਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਹ ਬਾਹਰ ਅਪਣੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਲਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਕਈ ਦਾਹਕਿਆਂ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਰਹੇ ਹਨ। "ਮੈਂ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਈਆਂ," ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ੁਟਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਲਈ ਮਰੀਨ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ: "ਮੈਂ ਫੌਰੈਸਿਕ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਰੀਓ ਅਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ (ਇੱਕ ਕੈਸੀਨੇ ਵੀ) ਖੋਲ੍ਹਾ, ਮੈਂ ਮੁੰਬਿਤ ਕੀਤੀ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਈ।" ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਹੋਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਜੋ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੱਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੈਸੀਨੇ ਦੇ ਮੁੰਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਸਵਾਸ ਨਾ ਕਰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਪਰ ਇਹੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ।" ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਦੇ ਹੋਰ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਨਸੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ-ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਏ ਹਨ - ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਆਸਾਵਾਦੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ "ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਰਜਾ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ" ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਲੋਕ ਖਾਣਾ ਵੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਖ਼ਹੀਤਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਉਸਦੀ ਸੁਰੰਗ ਵਿੱਚ ਪਨਾਹ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। "ਮੇਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾ

ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਕਰਜੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਮੁਲਕ ਬਹੁਨਾਈ

ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਜਾਂ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਸੰਗ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜੇ ਦਾ ਭਾਰ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਪਰ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ 'ਬਹੁਨਾਈ' ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਥੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ। ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਣਣ ਲਈ, ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਵਧਾਉਣੇ ਪਾਣੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਚਾਨਕ ਮੁਸੀਬਤ ਲਈ ਕੋਈ ਬਜਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਵਿਡ - 19 ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਅਰਥਚਾਰੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮਹਿਂਗਾਈ ਵਧਣ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਮਹਾਮਾਰੀ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹੋਏ ਖਰਚੇ ਵੀ ਸਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ, ਬਹੁਨਾਈ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੌਂਝੀ ਅੱਖਿਆਈ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਜੀਡੀਪੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 119 ਫੀਸਦ ਕਰਜਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਸਿਰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਜਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਨਾਈ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਸੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜੀਡੀਪੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਜਾ

ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦੌੱਲਤ ਅਤੇ ਕਰਜਾ ਦੋਵੇਂ ਘੱਟ ਹਨ।

ਤੇਲ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਤੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਦੌੱਲਤ

ਬਹੁਨਾਈ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇੱਥੇ ਤੇਲ ਅਤੇ ਗੈਸ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਹਨ। ਲੰਡਨ ਸ਼ੁਲੂ ਆਫ ਇੰਡੀਆਂਟਲ ਐਂਡ ਅਫਰੀਕਨ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਉਲੰਚ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਬਹੁਨਾਈ ਇੱਕ ਤੇਲ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ 90 ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਅਤੇ ਗੈਸ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਹੈ।" ਇੱਕ ਅੰਦਰੋਂ ਮੁਤਾਬਕ 2017 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਬਹੁਨਾਈ ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਰਥ ਬੈਰੇਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੇਲ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੇ 216 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਘਣ ਮੀਟਰ ਗੈਸ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਬਹੁਨਾਈ ਟਾਪੂ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਤੱਤ 'ਤੇ ਸਥਿਤ, ਇਹ ਦੇਸ਼ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਇਨੋਨੇਸ਼ੀਆ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਹੋਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁਲਤਾਨ

ਹਸਨ ਅਲ ਬੋਲਕੀਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਦੌੱਲਤ ਹੈ।

ਆਮਦਨ ਕਰ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਇਹ ਦੇਸ਼

ਬਹੁਨਾਈ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਕੋਈ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬੰਦਰ ਸੇਰੀ ਬਾਗਵਨ ਦਾ ਦੌੱਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ, ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਯਾਨੀ ਸੁਲਤਾਨ ਆਪਣੀ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ੂਰ ਹੈ। ਉਹ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਲਾਟ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਮਕਾਨ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਲੱਖ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਆਬਾਦੀ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੋਡੇ ਜਿਹੇ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਵਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਹੁਨਾਈ 'ਤੇ ਕਰਜਾ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਟਰੋ ਕੈਮੀਕਲ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਪੈਸਾ ਹੈ।

ਤੇਲ ਅਤੇ ਗੈਸ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਮਾਈ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨਕਦ ਭੰਡਾਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧੋੜੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਕਮ ਹੋਣੇ-ਮੌਤੇ ਘਾਟਿਆਂ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜਾ ਲੈਣ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਬਹੁਨਾਈ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਬਹੁਤ ਛੱਟਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਇਸ ਦੇ ਤੇਲ ਅਤੇ

ਗੈਸ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਾਲਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਤੇਲ ਅਤੇ ਗੈਸ ਦੀ ਦਰਮਾਗੀ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਚਾਲੂ ਖਾਤਾ ਸਰਪਲਸ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਰਜਾ ਲੈਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਕਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।" ਬਹੁਨਾਈ ਸਾਇਟ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਸਿਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰਜਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਬੈਕ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਭਜਾਨਾ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਨਾਈ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ ਤੇ ਆਮ ਦਿਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਕਰਜਾ ਨਿੰਜੀ ਕਰਜਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਘਟਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਵਧ ਗਏ ਹਨ।

ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਸਰਵਹਿੰਤਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਪਨੌਲਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਕਲਾਸ 'ਚੋਂ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਵਧੀਆ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਚ ਲਾਲਾ ਜਗਨ ਨਾਥ ਬਾਂਸਲ ਸਰਵਹਿੰਤਕਾਰੀ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਧਨੌਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਮੱਲ੍ਹਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਿੰਸਪਲ ਮਧੂ ਬਾਲਾ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਿਆਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਕਿ

ਸਿੰਕੰਦਰ ਸਿੰਘ / ਸਵਰਣ ਸਿੰਘ ਸਰਨੀ ਨੇ ਮੈਰਿਟ ਵਿੱਚੋਂ 8ਵਾਂ ਰੈਕ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 640/650(98.46) ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਰੀਤਿਮਾ ਪੁੱਤਰੀ ਰਾਜੇਸ ਕੁਮਾਰ 629/650 (96.76) (ਮੈਰਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਨੰਬਰ ਘੱਟ), ਕ੍ਰਿਸ ਮਿਤਲ ਪੁੱਤਰ ਰਾਕੇਸ ਕੁਮਾਰ 623/650(95.84) ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਦੋ ਪਹਿਲੀ, ਦੂਜੀ ਤੇ ਤੀਜੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ 23 ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਦੇ

ਇਮਤਿਅਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਕੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੁਰਪਸਤ ਡਾ. ਰੂਪ ਚੰਦ ਬਾਂਸਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਜਨੀਸ ਕੁਮਾਰ ਬਾਂਸਲ (ਅਲੂ), ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਰੁਨ ਕੁਮਾਰ ਰਾਜੂ, ਡਾ. ਚਿਮਨ ਲਾਲ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਨਾਈ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ ਤੇ ਆਮ ਦਿਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਕਰਜਾ ਨਿੰਜੀ ਕਰਜਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਘਟਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਵਧ ਗਏ ਹਨ।

ਕੀ ਹੈ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ?

ਬਹੁਨਾਈ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਬੋਡੂ ਬਹੁਤ ਕਰਜਾ ਮੌਤਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਾਰਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਮੂੜੀਜ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਸਾਸਤਰੀ ਐਨੰਰਿਕ ਚਿਆਂਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਜਿਹ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਬੋਡੂ ਨੂੰ ਕਾਢੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪੈਸਾ ਹੈ।"

ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ?

ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤਕ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪਹਿਲਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਤਸੱਚਦ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। 28 ਮਈ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਂਪ ਪ੍ਰਲੀਸ ਨੇ ਉਖਾੜ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਜਥੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸੜਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਾਰਿਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗਜ਼ੀਪੁਰ, ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਟਿਕਰੀ ਬਾਰਡਰਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹਮਾਰਿਤੀਆਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਔਰਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੁਸ਼ਟੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਉਤੇ ਜਿਣਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਨਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਦੇਤਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਫਸੈਸਨਕ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ

ਪਹਿਲਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਪੋਕਸੋ (POCSO) ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੇ/ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਜਿਣਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਜ਼ਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਕੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਦਾਤਤਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ। ਪਹਿਲਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਘੋਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਣਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਲੜਕੀ ਬਾਲਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਸ ਤਾਂ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਮਾਰਿਤ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਦਿੱਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜ਼ਨਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਵਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱ

ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਰਾਈਟ ਭਰਾ

ਰਾਈਟ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਲਬਰ ਤੇ ਓਰਵਿਲ ਨੇ 1908 ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉਡਾਣ ਸਿਰਫ 12 ਸਾਂਕਿਟ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਡਾਣ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਚਮਤਕਾਰ ਸੀ। ਰਾਈਟ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਚੌਥੀ ਉਡਾਣ 59 ਸਾਂਕਿਟ ਦੀ ਸੀ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ 12 ਮੀਲ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਉਡਿਆ ਤੇ 835 ਫੁੱਟ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਇੰਨਾ ਜਿਆਦਾ ਵਧ ਗਿਆ ਕਿ 1905 ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ 24 ਮੀਲ ਤਕ 35 ਮੀਲ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ।

ਪਿਰਖੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾੜੀਮੇਘਾ

ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਿਆ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਉਚੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਵਿਹਿਆ ਨਾ ਲੈ ਸਕੇ। ਪਾਦਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਪ ਨੂੰ 12 ਵਾਰ ਘਰ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਧੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਵਿਲਬਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਰਾਈਟ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਫੁਰਿਆ ਸੀ ਖਿੱਡੇਂਹੋ ਹੈਲੀਕੈਪਟਰ ਤੋਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿੱਡੇਂਹੋ ਹੈਲੀਕੈਪਟਰ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਚਲਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਮਕੈਨਕੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਈਟ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਖੋਜ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਵਿਲਬਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਲਬਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 127ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ 1994 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿਪਲੋਮਾ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ। ਰਾਈਟ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਵਾਸਤੇ ਜਿਦਗੀ ਵਿਚ ਬੜੀ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲਣੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਮੀਰ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੇ ਖੋਜ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋਤ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1889 ਵਿਚ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਦਾ ਵਪਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ 'ਵੈਸਟ ਸਾਈਡ ਨਿਊਜ਼' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਵਿਲਬਰ ਸੰਪਾਦਕ ਤੇ ਓਰਵਿਲ ਪਬਲੀਸਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ 'ਈਵਨਿੰਗ ਆਈਟਮ' ਕਰ

ਦਿੱਤਾ। ਅਖਬਾਰ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਚਲਾਇਆ।

ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਾਈਕਲ ਸਨਾਤ ਦੀ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਦੌੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਰਾਈਟ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਵਾਪਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਰਾਈਟ ਸਾਈਕਲ ਕੰਪਨੀ' ਰੱਖਿਆ। ਜਿਹਤਾ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਮੁਨਾਫਾ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਖੋਜ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ 'ਗਲਾਈਡਰ' ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਸੁਣਿਆ। ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਰਾਈਟ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ

ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਜਦ 350 ਫੁੱਟ ਉਚਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਪ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਓਰਵਿਲ, ਇਹਨੂੰ ਹੋਰ ਉਚਾ ਉਡਾ, ਹੋਰ ਉਚਾ ਉਡਾ।"

ਜਦਕਿ ਇਸੇ ਬਾਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲਾਂ ਖੋਜ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਰਾਈਟ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਾਇਆ। ਵਿਲਬਰ ਦੀ 30 ਮਈ 1912 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਥਾਈ ਘਰ ਵੇਖੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ 45 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ, ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਖੋਜੀ ਸਾਬਿ ਓਰਵਿਲ ਦੀ ਮੌਤ 30 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ।

ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੇਟਰ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸ਼ੇਰ ਗਿੱਲ ਦਾ ਟਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਾਰਨ ਮੌਤ

ਸੈਕਰਾਮੈਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਹਸਨ ਲੜੋਆ ਬੰਗਾ) - ਅਮਰੀਕਾ ਚ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਚੜ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਾਨ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਰਗਿੱਲ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਅਚਾਨਕ ਰੁੱਖਸਤ ਹੋ ਗਏ। ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸੁਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਰਗਿੱਲ ਉਰਦ ਮੈਨੀ ਸੇਰਗਿੱਲ ਪੁਤਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਰਗਿੱਲ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਤੇ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ, ਸਾਹਮੁੰਦਰ ਖੇਡ ਪ੍ਰੈਮੀਆਂ, ਖੇਡ ਕਲੰਬਾਂ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਫੇਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਦਮੇ 'ਚ ਆਉਣਾ ਸਭਾਵ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਫੇਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰੈਮੇਟਰ ਤੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ, ਐਨ

ਅਤ ਆਈ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਾਲ ਸਹੋਤਾ, ਉਥੇ ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰੈਮੇਟਰ ਜੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪੇਂਡੂ ਵੀ ਹਨ), ਸੈਟਰ ਵੈਲੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਕਾਲਾ ਟਰੇਸੀ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸੈਕਰਾਮੈਟੋ ਧੀਰਾ ਨਿੱਝਰ, ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਮਾਈਕ ਬੋਪਾਈ, ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਤਿਦਾ ਗਾਖਲ, ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੇਰਗਿੱਲ, ਰਜਿੰਦਰ ਸੇਮੋਂ, ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਡ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਗਹਿਰਾ ਸੋਕ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਨਜਿੰਦਰ ਸੇਰਗਿੱਲ ਦੀ ਦੇਹ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ 30 ਮਈ ਨੂੰ ਦੁਧਿਹਰ 12 ਵਜੇ ਲੇਕਵਡ ਫਿਊਨਰਲ ਹੋਮ 900 ਸੈਂਟਾ ਫੀ ਐਵਨੀਓ ਹਗਸਨ ਵਿਖੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਟੈਪਲ ਮਡੈਸਟੋ ਵਿਖੇ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਨੀ ਸੇਰਗਿੱਲ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬੰਗਾ ਲਾਗੇ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਬਿਲਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ - ਮੁਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਾਂਸਲ

ਚੌਣਾਂ ਦੀ ਜਿਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ 2024 ਦੀਆਂ ਚੌਣਾਂ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਪਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਰਲਕੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਛਿੱਲੋ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਿਲ੍ਹਾ ਦਿਹਤੀ - 2 ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਬਾਲਾ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਿਲ੍ਹਾ ਭੰਠਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਰਜਨੀਸ ਕੁਮਾਰ ਆਲੂ ਬਾਂਸਲ, ਮਹੇਸ ਕੁਮਾਰ ਲੋਟਾ, ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਮੌਦੇ ਨਾਲ ਮੌਦਾ ਲਾ ਕੇ ਖੜਾਂਗੇ ਇਹਨਾਂ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਜਗਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰੇਕ ਵਾਰਡਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾ

ਲੋਟਾ, ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਮੌਦੇ ਨਾਲ ਮੌਦਾ ਲਾ ਕੇ ਖੜਾਂਗੇ ਇਹਨਾਂ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਜਗਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰੇਕ ਵਾਰਡਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਰਜਗਾਰੀ ਸੰਭਾਵ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਤ ਜਿਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਲਈ 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ

ਆਰਡੀਨੈਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ 'ਆਪ' ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਗੱਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਦਿੱਲੀ ਆਰਡੀਨੈਸ ਮਾਮਲਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਰਦੀਨੈਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਲਗਭਾਵ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਰਡੀਨੈਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਮਰਥਨ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਿਕਾਰਜੂਨ ਖਡਗ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਵੀ ਸਮੇ

ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਵਧਦਾ ਹੈ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ?

ਕਈ ਅਫਸਰ, ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਆਮੀਰ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਵੇਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖਿੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਜੂਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡ ਖਾਣ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਬਿਨਾ ਮਤਲਬ ਢਾਂਟੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਚਮਚੇ ਦੇਸ਼ਗੇ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਹਬ ਦਾ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਹਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਜੀਬ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ। ਗਰੀਬਾਂ, ਬੇਸ਼ਹਾਰਿਆਂ, ਮਾਹਿਤਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ 'ਤੇ ਹਾਈ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਦਮ ਲੋਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਥੇ ਵੇਖੇ ਕਿਵੇਂ ਸਰ ਸਰ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਸੀਨੀਅਰ ਦੀ ਪਲੇਟ ਵਿੱਚ ਭੱਜ ਕੇ ਚਾਰ ਸਮੇਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੀਨੀਅਰ 'ਤੇ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਉਣਾ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮਿੱਠਾ ਵਿਹਾਰ ਆਪਣੇ ਜੂਨੀਅਰਾਂ, ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਲੱਖ ਲੱਖ ਅਸੀਸ਼ਾਂ ਦੇਣਗੇ।

ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਝਗੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗਲ ਪੈ ਜਾਣਾ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਹਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸਤਾਦ (ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੰਸਟਰਕਟਰ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਮ ਫਰਮਾਬਰਦਾਰ ਬਚੁਰਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਉਸਤਾਦ ਜੀ, ਉਸਤਾਦ ਜੀ ਕਰਦੇ ਫਿਰਨਾ। ਉਸਤਾਦ ਵੱਲੋਂ ਇੰਤੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਖਿੜ੍ਹੇ ਮੱਥੇ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ। ਟਰੇਨਿੰਗ ਸੈਟਾਂ ਵਿੱਚ ਰੰਗਰੂੰਟਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਈਫਲ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗਰਾਊਂਡ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਣੇ, ਡੱਡੂ ਫੱਡੋਂ ਮਰਾਉਣੇ ਤੇ ਐਕਸਟਰਾ ਪੀ ਟੀ ਪੇਰੇਡ ਲਗਾਉਣੀ ਬਹੁਤ ਅਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਤੱਕ ਪੁੱਚਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਤਾਦ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਤੇਰਾ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਹਾਈ ਹੁੰਦਾ? ਦੰਦੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਪੰਗ ਲੈ ਕੇ ਮਰਨਾ ਹੈ, ਟਰੇਨਿੰਗ ਨਹੀਂ ਪੂਰੀ

ਇਲੋਨ ਮਸਕ ਦੀ ਬਰੇਨ ਚਿੱਪ ਫਰਮ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਯੂਐਸ ਟੁੱਡ ਐਂਡ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ (ਐਫਡੀਏ) ਤੋਂ ਮਨੁੱਖਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਟੈਸਟ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਇਲੋਨ ਮਸਕ ਦੀ ਨਿਊਰਾਲਿਕ ਇਮਪਲਾਂਟ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਉਹ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਅਤੇ ਗਤੀਸੀਲਤਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਹਾਲੇ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨਾ ਹਾਲੇ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਰਾਇਟਰਜ਼ ਦੀ ਮਾਰਚ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਮੁਤਾਬਕ, "ਨਿਊਰਾਲਿਕ ਵਲੋਂ ਐਫਡੀਏ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।" ਨਿਊਰਾਲਿਕ ਅਧਰੰਗ ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇਣ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਈਕੋਚਿਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਪਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਂਦਰਾਂ ਉਤੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਲੂਟੂਥ ਰਾਹੀਂ ਉਪਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਕਣ।

ਫਰਮ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ

ਟਾਈਟਰ 'ਤੇ ਵੀਰਵਾਰ ਦੀ ਖਬਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਊਰਾਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਾਡੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਯੋਗ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।"

ਕਰਨੀ? ਜਿਆਦਤਾਰ ਅਫਸਰਾਂ, ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਆਮੀਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜਾਬਕ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਵੇਖੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਸਮੇਂ ਵੇਖੋ। ਮਾਤ੍ਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਧੋਣ ਆਕਤੀ ਤੇ ਮੁੜਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਿਰਚਾਂ ਖਾਧੀਆਂ ਹੋਣ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋ-ਦੋ ਘੰਟੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਭਿਵਾਦਨ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਦੁਹਰੇ ਤੀਹਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਡਾ ਬੰਦਾ ਚਾਹੇ 10 ਘੰਟੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਾਏ, ਚੁਪ ਚਾਪ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੂਨੀਅਰ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਹਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 100-100 ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਲਾਹ ਪਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਚੁਪ ਚਾਪ ਪੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖੇ ਕਿਵੇਂ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪਾਟੇ ਖਾਨ ਵੀ ਗਹੂ ਦੇ ਜਾਏ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਜ਼ਰਾਂ ਤੁਕਾਅ ਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਢਾਂਟ ਡਾਪਟ ਭੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਮਤਲਬ ਵੇਲੇ ਹੀ ਹਾਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਹਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਨਰਲ ਜਿਆ ਉਲ ਹੱਕ ਨੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਫੁੱਟ ਕੇ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਕਿਵੇਂ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਪਣੇ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹਾਈ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਤਖਤਾ ਪਲਟ ਕਰ ਕੇ ਉਸੇ ਭੁੱਟੋਂ ਨੂੰ ਫੁੱਟ ਕੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤਾ।

ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਅਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮਾਤ੍ਰ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਈ ਤੇ ਤਕਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੋਕ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਕੇ ਗਲ ਪੈ ਜਾਣਾ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਹਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸਤਾਦ (ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੰਸਟਰਕਟਰ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਮ ਫਰਮਾਬਰਦਾਰ ਬਚੁਰਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਉਸਤਾਦ ਜੀ, ਉਸਤਾਦ ਜੀ ਕਰਦੇ ਫਿਰਨਾ। ਉਸਤਾਦ ਵੱਲੋਂ ਇੰਤੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਖਿੜ੍ਹੇ ਮੱਥੇ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ। ਟਰੇਨਿੰਗ ਸੈਟਾਂ ਵਿੱਚ ਰੰਗਰੂੰਟਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਈਫਲ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗਰਾਊਂਡ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਣੇ, ਡੱਡੂ ਫੱਡੋਂ ਮਰਾਉਣੇ ਤੇ ਐਕਸਟਰਾ ਪੀ ਟੀ ਪੇਰੇਡ ਲਗਾਉਣੀ ਬਹੁਤ ਅਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਤੱਕ ਪੁੱਚਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਤਾਦ ਜੀ ਤੇਰਾ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਹਾਈ ਹੁੰਦਾ? ਦੰਦੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਦੀ ਛੋਟੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਨੀ ਛੋਤੀ ਤਾਂ ਗਿਰਗਿਟ ਵੀ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਨੇ ਤੇਰਾ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਹਾਈ ਹੁੰਦਾ? ਦੰਦੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਦੀ ਛੋਟੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੇ ਛਬੀਲ ਪਰੰਪਰਾ

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਤੇ ਕਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪੰਜਾਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜੋ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਾਰਜ 'ਸ੍ਰੀ' ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਸ ਧਰਮ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1601 ਵਿੱਚ 'ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ 36 ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਦ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਮੌਤ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੂਰ ਦੂਰ ਢਕ ਵੈਲ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਇਸ ਵਾਧੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੇ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਿਹੋਧੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਜੋਂ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਕੁਝ ਝੁਠੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ

ਸਵਰਨਦੀਪ ਸਿੱਖ ਨੂੰ

ਬਣਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ 1606 ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਹਰ ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਅੰਖਡ ਪਾਠ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਠੰਡੇ ਮਿਠੇ

ਜਲ ਦੀਆਂ ਛਬੀਲਾਂ ਲਾਈਆਂ

ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਇਸ

ਦਿਨ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮਿਠਾ ਜਲ

ਛਕਾਉਣ ਉਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਤਾਹ-ਪ੍ਰਸਾਦ ਤੇ ਸੈਕੱਤੇ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ

ਸਰਬਤ ਵਰਤਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ

ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਠਾ ਜਲ ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਛਕਣ

ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ

ਯੋਗਦਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ, ਸਿੱਖ

ਫਲਸ਼ਦੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ

ਸੇਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਦਾ ਅਨਮੋਲ ਸਰਮਾਇਆ ਪਾਣੀ

ਵਾਂਗ ਰੋਤੂ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਸਭ ਕੁਝ

ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ, ਸਭ

ਕੁਝ ਸਰਧਾ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋਤ

ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਬਾਰੇ

ਸਾਡਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਹਾਸਲ ਕੀ

ਤਬਕੇ ਤਕ ਉਸੇ ਦੀ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਤ ਦਿਹਾੜੇ' ਵਜੋਂ ਮਨਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਵੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਨ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਨ੍ਤੀਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਛਬੀਲ

ਕਰ ਲਿਆ।

ਬੇਅਤ ਸਿੱਖ ਬਾਜ਼ਵਾ

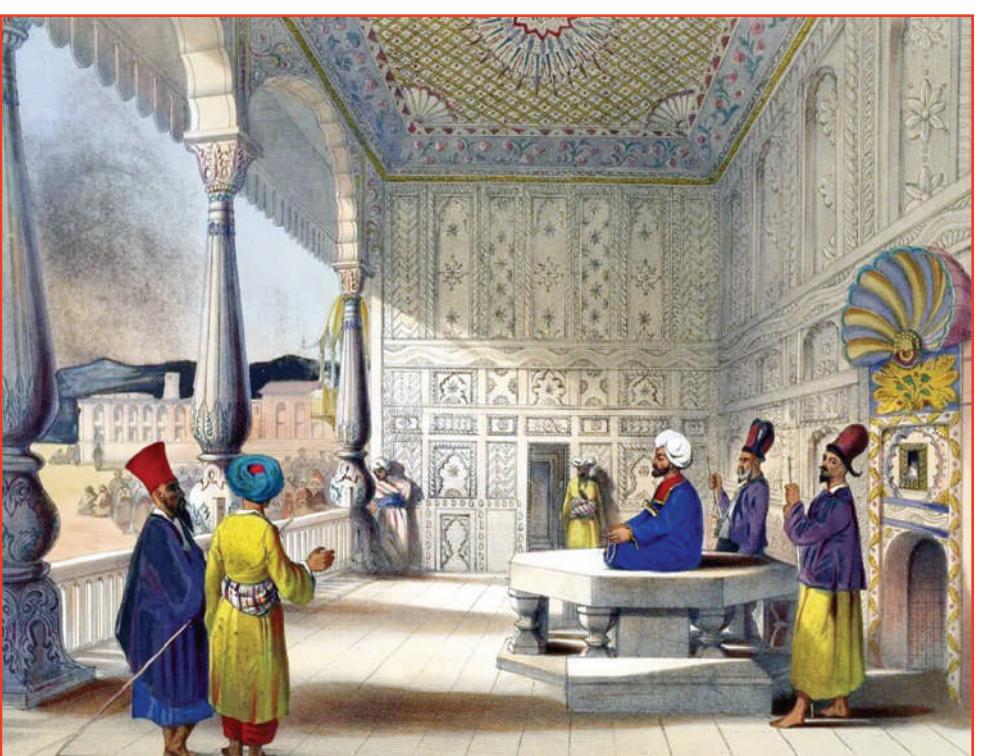
ਕਾਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਮੁਲਤਾਨ ਉਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤ: ਕਾਂਗੜੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ, ਭੇਟਾ, ਮਿਆਈ, ਖਸ਼ਾਬ, ਸਾਹੀਵਾਲ, ਵਜੀਰਾਬਾਦ ਆਦਿ ਇਲਾਕਿਆਂ ਉਤੇ ਜਿੱਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ। ਫਰਵਰੀ 1810 ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮੁਲਤਾਨ ਵੱਲ ਮੁੜਨ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਨਵਾਬ ਮੁਜ਼ਫ਼ਰ ਖਾਂ ਨੇ ਬਗਾਵਤ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਜਿਉ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ ਫੌਜ ਨਾਲ ਮੁਲਤਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਫਤਹਿ ਸਿੱਖ ਆਹਲਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਨਾਲ ਆ ਰਾਲਿਆ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਡਟ ਕੇ ਲੜਾਈ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਮੁਲਤਾਨ ਤੋਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਉਦੇ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਡਸਕਾ, ਹਲੋਵਾਲ, ਕਟਾਸ ਤੇ ਖਿਉਤਾ ਉਤੇ ਜਿੱਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ।

ਅਟਕ ਦੀ ਜਿੱਤ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਵੱਲ ਰਾਜ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸੋਚੀ। ਦਰਿਆ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉਪਰਲਾ ਅਟਕ ਦਾ ਕਿਲਾ ਪੱਛਮੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਸੀ। ਏਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਟਕ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ 1813 ਵਿੱਚ ਦੀਵੀਨ ਮੌਕਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੋਣ ਭਾਣੀ ਗਿਣਤੀ ਫੌਜ ਅਟਕ ਵੱਲ ਭੇਜੀ। ਜਦੋਂ ਕਾਬਲ ਦੇ ਵਜੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਭੇਜੀ ਪਰ ਸਿੱਖ ਫੌਜ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਟਕ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਠਾਣੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਘੋਰ ਪਾ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਪਠਾਣੀ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਮੁੜ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਜਿੱਤ: 1814 ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ।

ਹੋਰ ਜਿੱਤਾਂ: ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪਠਾਣੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਕਾਬਲ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਅਕਤੂਬਰ 1818 ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਰੋਹਤਾਸ, ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਹਜ਼ਰੋ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿੱਚ ਭਿਆਨਕ ਲੜਾਈ ਹੋਈ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਟੂਲਾ ਸਿੱਖ ਨੇ ਬਾਹਾਦੁਰੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸੋਹਰ ਦਿਖਾਏ ਕਿ ਪਠਾਣੀ ਦੇ ਪਸੀਨੇ ਛੁੱਟ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਈ। ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਨੇ ਪੈਰਾਬਾਦ ਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਮੁਲਤਾਨ ਦੀ ਜਿੱਤ: 1801 ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪਠਾਣ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਮੁਲਤਾਨ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਨਵਾਬ ਮੁਜ਼ਫ਼ਰ ਖਾਂ ਨੇ ਕਸ਼ਰ ਦੇ ਨਵਾਬ ਕੁਤੁਬਦੀਨ ਦੀ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਭਿਣਕ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲੈਖੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮੁਲਤਾਨ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ।

ਕਾਂਗੜੇ ਦੀ ਜਿੱਤ: ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਨੇ ਲੁਧਿਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਦੀ ਆਮਦ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਾਂਗੜੇ ਬੈਠੀ ਫੌਜ ਦੀ ਫਿਲੋਰ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਨੇਪਾਲ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਅਮਰ ਸਿੱਖ ਬਾਪਾ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਕਾਂਗੜੇ ਵਿੱਚ ਆ ਵਿਤੀਆ। ਕਾਂਗੜੇ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਨੇ ਗੋਰੋਖਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਟਾਂਕ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੱਖ ਦੀ ਗੋਰੋਖਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। 24 ਸਤੰਬਰ 1809 ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਨੇ ਕਾਂਗੜੇ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉਤੇ

ਅਜ ਮੇਰਾ ਹਸਪਤਾਲੋਂ ਆਏ ਦਾ ਨੌਵਾਂ ਦਿਨ ਏ। ਡਾਕਟਰ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਦੱਸਦੇ ਨੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਚੌਥੀ ਪੱਚੀ ਦਿਨ ਰੱਖੀ ਛੁਡਿਆ। ਵੈਸੇ ਮੈਂ ਹਸਪਤਾਲ ਰਹਿਣਾ ਨਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਰੋਗ ਹੋਰ ਵਧਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਗੱਲਾਂ ਈ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਦਿਲ ਘਬਰਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਭੱਜ ਨੀ ਹੋਇਆ।

ਮਸਾਂ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੀ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਫੁਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਮੈਂ...। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗੀ ਜਾਂਦੇ। ਅਜੇ ਤੱਤੇ ਪਠੀ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਿਮਾਂ ਰਹੀ। ਮੌਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਡਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹੱਥੇ ਨੂੰ ਆਈ।... ਪਰ ਇਹ ਸਰੋਆਮ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਿਮੀ ਜਾਂਦਾ। ਪਰਸੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨੇ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਡੰਗ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਸੀ। ਥੈਰ...। ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੰਧ ਉਤੇ ਪ੍ਰਿਮੀ ਜਾਂਦਾ। ਕਾਲਾ ਸਾਹ ਕੌਡੀਆਂ ਆਲਾ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੱਭਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਕਲੈਂਡਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਫਲ ਖਿਲਾ ਕੇ ਛਾਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਕਹਿਰ ਕਰ 'ਤਾ। ਇਹੋ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਧਾ ਮੇਰੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਆ ਚਤੁਕ੍ਰਿਆ ਸੀ। ਰਜਾਈ 'ਚੋ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿਗਾ ਸੀ।

ਬੁੜ੍ਹਾ ਆਤੁੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਵਿਹਲ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਏ। ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਰਭਿੰਦਰ ਨੇ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਫੇਰ ਕੰਧ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਫਲ ਨਿਲਾਗੀ ਆਉਦਾ।... ਇਹ ਤਾਂ ਨੇਤੇ ਪੁਰੀ ਗਿਆ। ਢੋਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਆ ਚਤੁਕ੍ਰਿਆ। ਮੈਂ...। ਇਹੀ ਜੀਭ...।"

"ਨੂੰ...।" "ਕੀ ਹੋਇਆ... ਚਾਚਾ ਜੀ।"

"ਅਜਾ ਪੁੱਤ੍ਰ... ਅਜਾ! ਅਜ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਫੇਂ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਨੂੰ ਤਾਂ ਏਹ ਆਪਣਾ ਕਾਰਾ ਕਰ ਚੱਲਿਆ ਸੀ...। ਜੀਉਦੀ ਵਸਦੀ ਰਹ੍ਹਾ।"

ਇਹ ਬਹੁਤ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਏ। ਮੇਰੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਭੱਜੀ ਆਈ। ਨਾਲੋਂ ਇਹੁੰਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਕੌਡੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹਰਨ ਸੁੱਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਬੜੀ ਦਲੇਰ ਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਡਰ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਇਹ ਵੱਡੇ ਦੀ ਨੰਹ ਏ।

ਮੈਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੇਵਾ ਸੁੱਹ ਏ। ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਮੁੰਡਾ ਨਰਭਿੰਦਰ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਰਲਦੀ ਸੀ। ਅਜੇ ਕੱਡੀ ਕੁਝ ਕੁਝ ਕੀਤੀ ਏ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ... ਸਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕਣ ਡਹੀਓ ਏ। ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਨੇਤੇ ਨੀ ਆਂਦੀ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮੈਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਛੁੱਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਤਾ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਬੱਸ...। ਏਹੋ ਜ਼ਿਹੀਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਿਰ ਫਟਣ ਨੂੰ ਕਰਦੈ।... ਫੇਂ ਦੌਰਾ ਪੈ ਜਾਂਦੇ। ਹਾਏ! ਧੀਆਂ ਧਿਆਣੀਆਂ...। ਕਿੱਡਾ ਪਾਪ...। ਨਹੀਂ...।

ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਧੁੱਪ ਨਿਕਲ ਆਈ ਏ।

"ਚਾਚਾ ਜੀ, ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੋ।" ਬਹੁਤ ਰੋਟੀ ਲੈ ਆਈ ਏ। ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਰੋਟੀ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁੜਵੇ ਪੈਰੀ ਅਖਬਾਰ ਵੀ ਰੱਖ ਗਈ। ਮੈਂ ਮੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਖਬਰ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਤੀਜੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਰੁਕ ਗਿਆ ਹੈ।... ਸਾਹ ਫੁੱਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ।... ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ।... ਲੱਛਣ... ਭਾਰ ਘਟਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਬੁਖਾਰ, ਦਸਤ... ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਧੱਕਣੀ ਵਾਂਗੁੰ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਪੁੜਪੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਡਾਂ ਉਭਰ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਲਗਦਾ ਫਟ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮੈਂ ਧੁੱਟ ਕੇ ਫੜ ਲੀਆਂ ਨੇ। ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਬਤਾਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਠੀਕ ਹਾਂ। ਮਸਾਂ ਸਾਂਤ ਹੋਇਆ। ਰੋਟੀ ਵਾਲਾ ਥਾਲ ਪਚੁਂ ਛਿਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ ਆਲੂ ਮਟਰਾਂ ਦੀ ਸਬਦੀ ਨਾਲ ਲਿਬਦੀ ਪਈ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਕਿਚਨ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਚਾਰੀ ਫਰੀ ਈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ...। ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਏ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ। ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਪੜ੍ਹੁ ਕੇ ਅਫਸਰ ਲੱਗਣਾ।

"ਅਜਾ ਧੀਏ! ਚੁੱਕ ਲੈ ਭਾਂਡੇ। ਪਤਾ ਨੀ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਕੀ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ।" ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਦੇਸਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਭਾਂਡੇ ਟੀਡੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਰਸੋਈ 'ਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਮੁੜਵੇ ਪੈਰੀ ਪੋਚਾ ਵੀ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਏ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਆਂਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਉਹਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। "ਪਤਾ... ਨੀ ਅਕਲ 'ਤੇ ਕੀ ਪਰਦਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਧੀਏ।" ਮੈਂ ਤਾਂ...।

"ਰੋਦੇ ਕਿਉਂ ਓ ਚਾਚਾ ਜੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਹਾਲਤ ਸਮਝਦੀ ਆਂ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਓ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਬਿਲੁਕਲ ਠੀਕ ਓ। ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਦੇਖੋ ਜਿਹੇ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਨਰ ਆ। ਬੱਸ ਦਵਾਈ ਖਾਈ ਜਾਓ।" ਦੇਖੋ।" ਬਹੁਤ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪੜੈ।" ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੌਚਾਂ 'ਚ ਧੇ 'ਗੇ ਚਾਚਾ ਜੀ...। ਮੈਨੂੰ ਪਤੈਂ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਜਸਪਿੰਦਰ ਨੂੰ ਚਿੰਠੀ ਲਿਖਦੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ...।"

"ਨਈ... ਨਈ...।" ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਰ ਫਟਣ ਨੂੰ ਚਿੰਠੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪੈਨ ਲੱਭਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਤਾਂ ਵਧੀਆ। ਇਹੋ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੱਸ ਇਹੋ ਬਚੀ ਸੀ। ਉਝ ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਬੜੇ ਨੇਕ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਬੋਡ੍ਹਾ- ਬੋੜ੍ਹਾ ਸਮਝਦੀ ਏ। ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੀ ਏ। ਮੇਰੇ ਦੁੱਖਾਂ

ਦੀ ਦਾਰੂ....।

ਮੈਂ ਕਨੇਡਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ। ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮਨ ਬੁਝਿਆ ਜਿਹਾ। ਮੇਰੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿਆ ਸੀ। ਅਜੇ ਮਹੀਨਾ ਹੀ ਟੱਪਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਿਧਰ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਆਪੇ ਤੋਂ ਕੈਥ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਲੋਕਾਚਾਰੀ ਦਾ ਡਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ...। ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੌਹ ਦਿਖਾਣ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿਆ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਡਰ ਨੂੰ ਪਾਗਲਾਂ ਵਰਗਾ ਕਰ 'ਤਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਤਾਂ
ਮੈਂ ਕੁਝ ਠੀਕ ਅਨ੍ਹਾਂ।
ਉਦੋਂ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ
ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਹਾਬ ਸੀ।
ਮੈਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਤੋਂ
ਸੱਪਣੀਆਂ ਬਹੁਤ
ਤੰਗ ਕਰਦੀਆਂ
ਸਨ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡੇ ਤੇ

ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਸਹਿਮ ਗਿਆ ਸੀ।

"ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਇਹ ਤਾਂ...। ਹੁਣ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵੱਸ ਏ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਲੋਅ ਡੈਂਬ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰਿਆ। ਸਾਡੇ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਏ।" ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਸੇਵਾ ਸੰਹੁ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਲੈ ਮੈਰੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜੀ, ਮੈਂ ਹੱਸ ਪਿਆ ਸੀ। ਸੇਵਾ ਸੰਹੁ ਤੇ ਨਰਭਿੰਦਰ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤੀ ਮੇਰੀ ਹਰ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹਿਆ।

ਦਿਨ ਬਦਿਨ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗਤਦੀ ਗਈ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਮਹਰੇ ਬੈਠਾ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਦੱਧ ਲੈ ਆਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਡੇਮ ਦੀ ਮਸਹੂਰੀ ਆਈ। ਮੈਨੂੰ... ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਆ ਗਈ। "ਬਚੋ... ਲੱਛਣ...।" ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁੜਪੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਡਾਂ ਉਭਰੀਆਂ। ਗਲਾਸ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਬਚਾਕ...। ਫੇਰ ਮੈਂ ਅੰਨ੍ਹ ਏ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੂੰਰਾ ਨੂੰਰਾ...।

ਮੈਨੂੰ ਅੱਧੇ ਘੱਟ ਬਾਅਦ ਸੁਰਤ ਆਈ ਸੀ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਖਿੱਲਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਰਜਾਈ ਦੇ ਕੋਲ ਖਡੀ ਸੀ। ਬਚਾਕੀ ਪਸੀਨੇ ਪਸੀਨੇ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਧਾਰ ਨਿਕਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ...। ਬਹੁਤ ਅੱਧੇ ਘੱਟ ਬਾਅਦ ਸੁਰਤ ਆਈ ਸੀ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਖਿੱਲਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਰਜਾਈ ਦੇ ਕੋਲ ਖਡੀ ਸੀ। ਅੱਧੇ ਘੱਟ ਕੋਲ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਵੀ... ਜ਼ਬਦਾਰ ਨਿਹੰਗ ਸਿੱਘ ਟੱਕਰ ਸਿੱਘ ਏ ਨਾ। ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਮੈਂ ਮੁੜੇ ਖਰੀਦ ਕਰ ਲਾਖ ਥਾ।... ਸਾਲਾ ਰੋਟੀ ਨੀ ਦੇ ਪਾਇਆ। ਪਹਿਲੇ ਤੋਂ ਬੱਦੇ-ਬੱਦੇ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਦਿਖਾਤ

ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ

ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਠੰਡਕ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ

ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਹੀਟ ਸਟ੍ਰੋਕ ਅਤੇ ਡੀਹਾਈਡ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕਾਫ਼ੀ ਅਮ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਹਾਈਡਰੇਟਿਂਡ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਸਮ 'ਚ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਡਾਈਟ 'ਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੁਡਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤਾਂ ਆਉ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਭੋਜਨਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਬੇਲ- ਇਹ ਗਰਮੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਫਲ ਹੈ। ਬੇਲ 'ਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ਕ ਤੱਤ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ

ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ, ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਬੀਟਾ ਕ੍ਰੈਂਟੀਨ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਠੰਦਾ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਾਈਟ 'ਚ ਬੇਲ ਮਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਤੁਲਸੀ ਦਾ ਬੀਜ- ਤੁਲਸੀ ਦੇ ਬੀਜ ਸਿਹਤ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਠੰਡਕ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਬੁ ਪਾਣੀ, ਸਰਬਤ ਜਾਂ ਸੂਸ ਵਿੱਚ ਵਰਦ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਲੱਸੀ- ਕਾਲੇ ਨਮਕ, ਹੀਂਗ ਤੇ ਜੀਰੇ ਦੇ ਪਾਊਡਰ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਲੱਸੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਤੇ ਸਿਹਤ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਪਾਚਨ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਸੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੀਓ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਾਚਨ ਕਿਰਿਆ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਾਰੀਅਲ ਪਾਣੀ- ਹੀਟ ਸਟ੍ਰੋਕ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਨਾਰੀਅਲ ਪਾਣੀ ਪੀਓ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹਾਈਡਰੇਟ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਖੀਰਾ- ਖੀਰੇ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਖੂਰਾਕ ਵਿੱਚ ਖੀਰੇ ਦਾ ਰਸ, ਰਾਇਤਾ ਤੇ ਠੰਡੇ ਸੂਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਫੈਨਿਲ ਬੀਜ- ਸੌਂਫ ਦੇ ਬੀਜ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੋਲਡ ਡੰਕਿੰਗ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਫੈਨਿਲ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਤੋਂ ਸਰਬਤ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜੋ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਗੂਹ- ਇਹ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਇੱਕ ਰਸਦਾਰ ਅਤੇ ਸੂਆਦੀ ਫਲ ਹੈ। ਜੋ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟਸ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਗੂਹ ਚਮਤੀ ਨੂੰ ਝੁਲਸਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਲੀਚੀ- ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਲੀਚੀ ਖਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ, ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ, ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ ਅਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਵਰਗੇ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਸਿਹਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅੰਬ- ਅੰਬ ਸਿਹਤ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਹੀਟ ਸਟ੍ਰੋਕ ਤੋਂ ਬਚਣ 'ਚ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ।

ਪੁਦੀਨੇ ਦੇ ਪੱਤੇ- ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਇਹ ਪੱਤੇ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਛਿੱਕ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸੂਆਦੀ ਪੁਦੀਨੇ ਦੀ ਚਟਨੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਧੁੱਪ 'ਚੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾ ਕਰੋ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੈ ਰਹੀ ਗਰਮੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੱਕਵੀਂ ਧੁੱਪ ਤੇ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਸੂਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀਟਵੇਵ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੁਲਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀਟ ਸਟ੍ਰੋਕ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਲੁ ਦੀ ਲੇਪਟ ਚੋਂ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਅਕਸਰ ਕੁੱਖ ਕਾਰਨ ਤੁਰੰਤ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਦਸਤ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਜੇਕਰ

ਤੇਜ਼ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਭੁੱਖ ਕਾਰਨ ਤੁਰੰਤ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਦਸਤ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਧੁੱਪ 'ਚੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਰੀਰ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਨਾਰਮਲ ਹੋਣ ਦਿਓ ਤੇ ਫਿਰ ਕੁਲਰ-ਏਸੀ 'ਚ ਬੈਠੋ।

ਲੁ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਪਣਾਓ ਇਹ ਤਰੀਕੇ

ਕੰਮ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਧੁੱਪ 'ਚ ਨਿਕਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਰਮੀ ਤੇ ਸਨਸਟ੍ਰੋਕ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੋ ਜਾਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕਤਕੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਧੁੱਪ ਅਤੇ ਹੀਟ ਸਟ੍ਰੋਕ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ-

ਤੁਸੀਂ ਧੁੱਪ 'ਚੋਂ ਆਏ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਧੇ ਘੁੱਟੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੁਝ ਖਾਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਰਿਜ਼ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰੋ।

ਧੁੱਪ 'ਚੋਂ ਤੁਰੰਤ ਆ ਕੇ ਨਹਾਉਣ ਦੀ ਗਲਤੀ

ਧੁੱਪ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਪਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਭਿਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਕੁਝ ਲੋਕ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਪਸੀਨੇ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਨਹਾਉਣ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਆਦਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਿਮਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਰਸਾਲ, ਬਾਹਰਾਂ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਕਮਰੇ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਦੇ ਬਾਬਾਕ ਹੋਣ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਣੀ ਪੀਓ।

ਧੁੱਪ 'ਚੋਂ ਆ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਏਸੀ 'ਚ ਨਾ ਬੈਠੋ

* ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਡੀਹਾਈਡ੍ਰੇਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਓ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਿਕੰਜੀ, ਓਆਰਐਸ, ਨਾਰੀਅਲ ਪਾਣੀ ਆਦਿ ਪੀ ਸਕਦੇ ਹੋ।

* ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਫਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਮੌਸਮ 'ਚ ਤਰੱਬਤ, * ਤਰੱਬਤ, ਅੰਗੂਰ ਆਦਿ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਨ ਕਰੋ।

* ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਤਲਿਆ ਹੋਇਆ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪਕਾਇਆ ਹੋਇਆ ਭੋਜਨ ਨਾ ਖਾਓ।

* ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਸਲਾਦ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਆਪਣੀ ਡਾਈਟ 'ਚ ਪਿਆਜ਼ ਅਤੇ ਖੀਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ।

ਇਸ ਵਿਟਾਮਿਨ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਝੜਦੇ ਹਨ ਵਾਲ

ਅੱਜਕੱਲ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਡੱਡਨਾ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹ

MISSION PEAK BROKERS, INC.

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

**Acquisition and Financing
of Commercial Real Estate.**

**GET TOP
DOLLAR\$**

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

**CALL
TODAY
(510) 490-9705**

hrsidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

